

iyi ki kitaplar var...

YIL 2018 SAYI 3 ÜCRETSİZ

KİTAP

*Kafka'yı yeniden
okumak...*

*İhsan Sönmez'in
"kısa ama uzun"
hikâyesi*

*Kitabın tarihine
bir yolculuk*

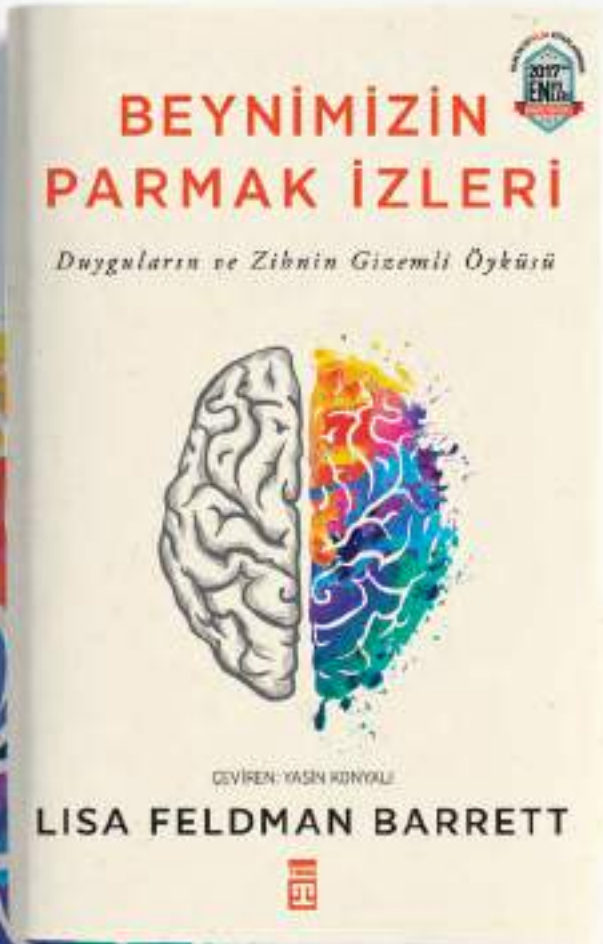
*Yazmak
belirsiz bir
ülke,
sonunda
delirebilirsiniz!*

*Laurenia
Petti*

**BEYNİMİZİN DUYGULARINI
NASIL KURGULADIĞINA DAİR
BÜTÜN BİLDİKLERİMİZİ YERLE
BİR EDEN DEVRİM NİTELİĞİNDE
YEPYENİ BİR KEŞİF!**

timas.com.tr

timasyayingrubu

iyi ki kitaplar var...

MART 2018, İSTANBUL

İmtiyaz Sahibi

TİMAŞ

Basım Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Yazı İşleri Müdürü

OSMAN OKÇU

Yayına Hazırlayan

ZEHRA ONAT

Kapak & İç Tasarım

ALİ KEMAL YÜRÜK

Reklam

İLK NUR ÇALIŞKAN

ilknurcaliskan@timas.com.tr

Satış & Dağıtım

MÜCAHİT ARLI

mucahitarli@timas.com.tr

YAVUZ POLAT

yavuzpolat@timas.com.tr

Adres

Alemdar Mh. Alayköşkü Cd. No:5

34110 Cağaloğlu Fatih / İstanbul

(0212) 511 24 24

editor@tkitap.com

Baskı ve Cilt

Alfabe Basım

İkitelli OSGB Mah. Enkoop 1. Sok.

No: 1B/-1 Başakşehir/ İstanbul

(0212) 485 21 25

Matbaa Sertifika No: 34185

BİZİ TAKİP EDİN!

tkitap.com

@tkitapcom

@tkitapcom

T Kitap

İÇİNDEKİLER

Haberler

Sayfa 2

10 Soruda Nurullah Genç

Sayfa 5

Kafka'yı yeniden okumak...

Esad Baki Koç **Sayfa 6**

Adelmo Farandola, vadilerin sersem kahramanı...

Rüya Rüstemoğlu **Sayfa 10**

Kitabın tarihine bir yolculuk

Kenan Kâşif T. **Sayfa 12**

Bir Kitabın Hikâyesi

Ahmed Günbay Yıldız **Sayfa 14**

Annemarie Schimmel'in

"Tek Kişilik Gösterisi"

Ayşe Adlı **Sayfa 16**

28 Şubat'tan 15 Temmuz'a...

Hasan Hüseyin Çağırın **Sayfa 18**

Herlz'den Trump'a uzanan

"Siyonizm ve Filistin Sorunu"

Samet Altıntaş **Sayfa 20**

İstanbul sakinlerinin
dünyasına yolculuk

Nisan Yılmaz **Sayfa 22**

İstanbul'u hangi kitaplardan
okuyalım?

Cenk Ünlü **Sayfa 26**

"Yazmak belirsiz bir ülke, sonunda
delirebilirsiniz"

Zehra Onat **Sayfa 28**

Bu romanları ancak
bir şair yazabilirdi!

Didem Koca **Sayfa 34**

Editörün Seçtikleri

Sayfa 36

Kuşçubaşı Eşref'in gayriresmi tarihi!

Yavuz Türk **Sayfa 38**

Haremin padişahı

Mehmet Doğru **Sayfa 40**

Büyüleyici, trajik ve zor bir roman

Öykü Yağmur **Sayfa 42**

Hızlı, tempolu ve gizemli

Rukiye Şahin **Sayfa 44**

Bütün cepheleriyle Birinci

Dünya Savaşı

Neval Akbıyık **Sayfa 46**

Hazreti Mevlânâ'dan bir ilm-i hâl

Ahmet İpekoğlu **Sayfa 48**

İmparatorluğun en uzun yüzyılında
askerî modernleşme!

Murat Cem **Sayfa 50**

İhsan Sönmez'in

"kısa ama uzun" hikâyesi

Zeynep Kılıç **Sayfa 52**

Okur Testi

Sayfa 60

Kitap okuma oranları düşük ama fuarlar rekor kırıyor

Türkiye’de kitap okuma oranlarının düşüklüğü sıkça gündeme gelir. Ülkemizde kitabın ihtiyaç listesinde hayli gerilerde kaldığı hem TÜİK hem de UNESCO’nun verilerince de doğrulanıyor. Kitapla ilişkimiz eskisinden daha iyi gözükse de istenilen seviyede değil. Ama, olayın bir de başka bir yönü var: Kitap fuarları... Birçok ilde düzenlenen kitap fuarları, her yıl katılımcı rekoru kırıyor.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) geçen yılki verilerine göre, Türkiye’de kitap okumaya kişi başına ayrılan süre günde yalnızca bir dakika. Türkiye’de kitap, ihtiyaç listesinin 235’inci sırasında yer alıyor. Dünyada kitap için kişi başına harcanan para ortalama 1,3 dolarken, Türkiye’de çeyrek dolar. Düzenli kitap okuyanların oranı ise binde bir. Bu oran, İngiltere ve Fransa’da yüzde 21, Japonya’da yüzde 14, ABD’de yüzde 12 civarında. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü’nün (UNESCO) verilerine göre ise Türkiye, kitap okuma oranında dünyada 86’ncı sırada. Hatta, yoksul Afrika ülkeleriyle aynı kategoride. Okuma oranlarındaki ve kitapla ilişkideki oranlar, dünya standartlarının oldukça altında. Türkiye’de kitap endüstrisi hızla büyüdü ve 2 milyar 100 milyon doları aşarak, dünya sıralamasında 11’inci sıraya yerleşti. Buna rağmen, geçtiğimiz yıl düzenlenen fuarlar ziyaretçi rekoru kırdı.

Fuarlar ve ziyaretçi sayıları

- Kitapseverlerin en fazla ziyaret ettiği fuar geçtiğimiz yıl 4 – 12 Kasım tarihleri arasında İstanbul Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi’nde yapılan 37. Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı’ydı. Fuarı 621 bin kişi ziyaret etti. Bu rakam bir rekordu.
- Yılın ilk kitap fuarı unvanını taşıyan 11. Çukurova Kitap Fuarı, bir hafta boyunca 340 bin 395 kitapsevere kapılarını açtı. Bu rakam, Çukurova Kitap Fuarı için bir rekordu.
- Eylül Fuarcılık tarafından 6-15 Ocak tarihleri arasında düzenlenen 11. Ankara Kitap Fuarı’nı ise 300 bini aşkın kişi ziyaret etti.
- 1. Kayseri Kitap Fuarı ise 14-22 Ekim tarihleri arasında 580 bin kişiye kapılarını açtı.
- 22-30 Nisan 2017 tarihleri arasında Kültürpark Uluslararası İzmir Fuar Alanı’nda düzenlenen 22. İzmir Kitap Fuarı, kapılarını ziyaretçi rekoruyla kapattı. Fuar, toplam 444 bin 341 kişi ziyaret etti.
- 29 Eylül – 8 Ekim tarihleri arasında ilk kez düzenlenen Elazığ Kitap Fuarı’nı 50 bini aşkın kişi ziyaret etti.
- Edirne Belediyesi’nin 7-16 Ekim tarihleri arasında düzenlediği Edirne Kitap Fuarı’nı 44 bin 330 kişi ziyaret etti.
- İskenderun Teknik Üniversitesi (İSTE) ev sahipliğinde düzenlenen 1. İskenderun Kitap Fuarı ise 100 bini aşkın kitapsevere kapılarını açtı.
- Karadeniz 3. Kitap Fuarı, 21-26 Şubat arasında 139 bin 544 kitapsevere ulaştı. Ziyaretçilerin 44 bini fuarı okullarıyla birlikte ziyaret eden öğrencilerdi.
- Bu yıl, 24 Kasım-3 Aralık 2017 tarihlerinde gerçekleşen 8. Antalya Konyaaltı Kitap Fuarı, 210 yayınevini okurlarla buluşturdu. 133 yazarın imza ve söyleşi etkinliği düzenlediği fuarı 303 bin 600 kişi ziyaret etti.

Korsan ürünlerde yüzde 52 azalma

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yürüttüğü denetimler neticesinde, sahte bandrollü kitap, bilgisayar programı, bilgisayar oyunu, CD, film ve müzik eserlerinin yasa dışı çoğaltılmış nüshaları gibi korsan materyal sayısında geçen yıla oranla yüzde 52 azalma kaydedildi. Fikri hak ihlallerine karşı yürütülen mücadele kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü ile iş birliği içinde çalışan il denetim komisyonlarının denetimleri sonucunda 2017'de yapılan 911 operasyonla toplam 1 milyon 49 bin 88 korsan CD, kitap, film ve albüm ele geçirildi. 2016'da yaklaşık 900 operasyonda, 2 milyon 198 bin 76 materyal ele geçirilmişti.

Türkiye en çok Zweig okudu

Online kitap platformu idfix tarafından hazırlanan listeye göre, (son altı ay verileri baz alınarak hazırlandı) geçen yıl Türkiye'nin en çok okuyan 5 ili Ankara, İstanbul, Eskişehir, İzmir, Tunceli ve Muğla oldu. Son 5 sırayı ise (sondan geriye doğru) Urfa, Yozgat, Adıyaman, Osmaniye ve Kahramanmaraş oluşturdu. İlk sırada yer alan Ankara'da idfix üzerinden en çok kitabı satılan yazarlar sırasıyla Stefan Zweig (*Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu*, *Olağanüstü Bir Gece*, *Ay Işığı Sokağı* kitaplarıyla) Zülfü Livaneli ve Yuval Noah Harari oldu. Tür olarak ise Ankaralılar roman ve hikâye kitaplarına ilgi gösterdiler.

Stephen King'e "edebiyat hizmet ödülü"

PEN Amerika bu yılki Edebiyat Hizmeti Ödülü'ne polisiye ve korku edebiyatının usta kalemi Stephen King'in değer görüldüğünü açıkladı. King'in "eserleriyle takdir toplayıp geniş bir kitleyi etkilemesi ve insan olmanın özgün ve güçlü yollarını anlamamıza yardımcı olması" sebebiyle ödüle değer görüldüğünü belirten komite, Edebiyata Hizmet Ödülü'nün yalnızca edebiyat alanında sunulan katkılar nedeniyle değil, ifade özgürlüğüne sağlanan destekler dikkate alınarak da verildiğini belirtti. Yapılan açıklamada King'in eserlerinin aynı zamanda "baskının herhangi bir türü karşısında PEN Amerika'nın üstlendiği misyonu somutlaştırdığı" da vurgulandı.

"Evlendik, çok mutluyuz!"

Türk edebiyatının önemli ve gizemli yazarlarından Oğuz Atay'ın hiç bilinmeyen fotoğraflarından biri sevenleriyle paylaşıldı. Atay'ın 26 Nisan 1974'te nikâh masasına oturduğu ve 3 yıl evli kaldığı ikinci eşi Pakize Kutlu'yla nikâh sonrası çekilen fotoğrafı ve o günün hikâyesi, Sözcükler Dergisi'nin son sayısında yayımlandı. Nikâhın ertesi günü gazeteye verdikleri "Evlendik Çok Mutluyuz/ Pakize Kutlu, Oğuz Atay" imzalı ilanın da bulunduğu dergide, fotoğrafı çeken İsa Çelik o günü şöyle anlattı: "Oğuz, Pakize ile nikâh törenleri olduğunu kendisi gelip haber vermişti. Beyoğlu Nikâh Dairesi, Tünel'de, bugün Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi olan yerdeydi. Nikâh oldukça kalabalıktı. Melih Cevdet Anday, Oktay Akbal ve Sami Karaören ile birlikte oturduk. Sonra atölyeye dönüp hızla işe giriştim. Kapı çalındı. Oğuz ve Pakize nikâhtan çıkıp yürüye yürüye gelmişler. 'Hayrola çocuklar, balayı diye bana mı geldiniz?' diye sordum. '2 kadeh rakı ikram edersin belki, belki 2 de resim çekersin' diye yanıtladı Oğuz. Gördüğünüz fotoğraf ortaya çıktı." (Kaynak: HABERTÜRK)

TRT'den yeni kültür sanat kanalı

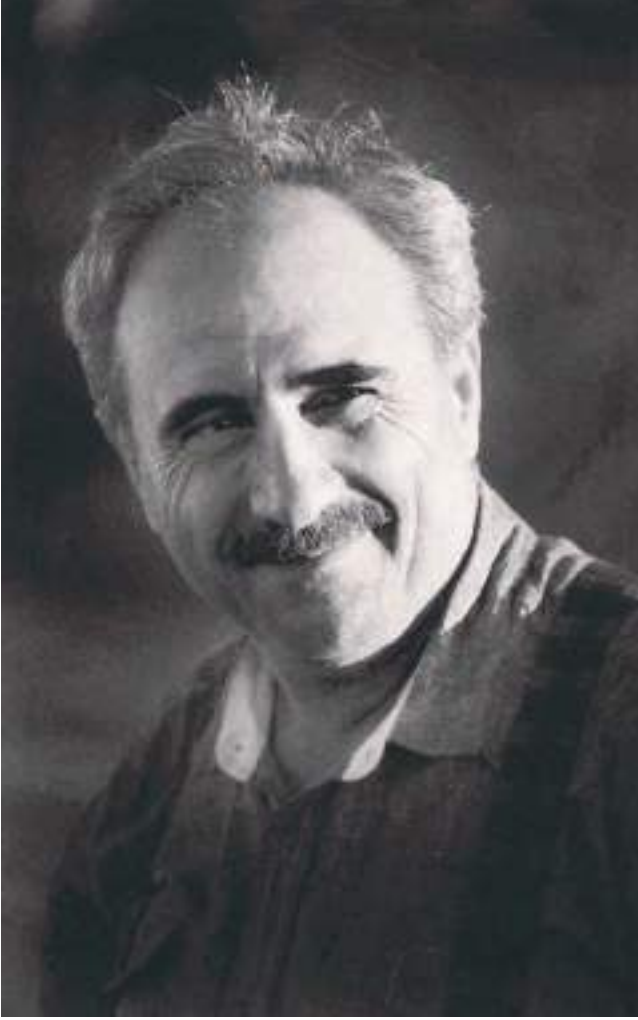
TRT Genel Müdürü İbrahim Eren, TRT 2'nin yeniden kültür sanat kanalı olacağını söyledi. Sakarya Üniversitesi'ndeki bir programda konuşan Eren 7 yıl önce kapanan TRT 2'nin yeniden hayata geçeceğini şu cümlelerde duyurdu: "Şimdi müjdesini vereyim, nasip olursa tekrar TRT 2'yi yani TRT kültür sanat kanalını açıyoruz. Burada gençlere yönelik çok güzel içerikler üretmeyi hedefliyoruz. Ana mecrasında olmayan ancak gençlerin ilgi duyduğu birçok içeriği bu kanalda yayınlamayı düşünüyoruz. Gençlere yönelik içeriği tanımlamak lazım, örneğin absürt komediler, daha popüler olmayan içerikleri TRT 2 kanalı kapsamında değerlendirmeyi düşünüyoruz."

Şair, yayıncı Enver Ercan'ı kaybettik

Varlık dergisi genel yayın yönetmeni, yayıncı, şair Enver Ercan, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti. 60 yaşında yaşamını yitiren (21 Ocak 1958-22 Ocak 2018) Ercan, uzun süredir yumuşak doku kanseri tedavisi görüyordu. Enver Ercan, şair, yazar ve yayıncılığının yanı sıra yönettiği dergilerde genç şair ve yazarlara verdiği destekle de tanınıyordu. Enver Ercan'ın ölümünün ardından Varlık dergisi tarafından "Varlık Ailesi" imzasıyla yazılı bir açıklama yayımlandı. Enver Ercan için Yaşar Nabi Nayır'ın mirasını devralıp geliştiren ve Varlık dergisinin bugünlere gelmesini sağlayan en önemli isimlerden biri olduğu belirtilen açıklamada şu ifadeler yer verildi: "O sadece bir şair-yazar, editör değildi, edebiyatı güncel siyasi/toplumsal gelişmelerle, çeşitli sanat dallarıyla buluşturmayı hedefleyen, yorulmaksızın etkinlikler düzenleyen, dergiler çıkaran bir kültür adamıydı." Enver Ercan Haziran 1990'dan bu yana Varlık dergisi genel yayın yönetmenliği görevini yürütüyordu.

10 Soruda Nurullah Genç

Çocukluğunuzda okuyup unutamadığınız kitap hangisiydi?

Battal Gazi Destanı, Siyer-i Nebi

Başucu kitabınızı ya da kitaplarınızı sayabilir misiniz?

Kur'an ve hadis kitapları

Hayatınızda iz bırakan kitaplar neler?

Kur'an, hadisler, *Doğu Batı Arasında İslam, Gün Olur Asra Bedel, Batılılaşma İhaneti, Çile, Safahat*

Bir okuma ritüeliniz var mı?

Yoktur. Müsait olduğum her durum ve zamanda okuyabilirim.

Geç okuduğunuz ünlü bir kitap?

Hatırlamıyorum

En favori roman kahramanınız kim?

Sefiller, Jean Valjean

En sevdiğiniz kitap giriş cümlesi?

Kur'an: Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

En çok hangi yazarla tanışıp sohbet etmek isterdiniz?

Tolstoy ve Goethe

Şu an okumakta olduğunuz kitap hangisi?

Mimarlık ve Felsefe, Dücan Cündioğlu

Son olarak üzerinde çalıştığınız bir metin var mı? Ne zaman okura ulaşacak?

Siyah Gözlerine Beni de Götür romanı. Yakında inşallah.

Kafka'nın dünyası, modernitenin argümanları karşısında "özne" olma vasfını yitirip "nesne" durumuna düşen günümüz insanının yaşadığı derin buhranın ve ruhsal tıkanmanın trajik fotoğrafıdır.

Esad Baki Koç

KAFKA'YI YENİDEN OKUMAK...

F

ranz Kafka, "nev'i şahsına münhasır" kurmaca ve düşün evreniyle modern edebiyatın en ayrıksı ve kült yazarlarının başında geliyor. Kafka, alegorik anlatımı, kapitalist toplum düzenine yönelik eleştirileri, modern insanın temel sorunsalları olan yabancılaşma, yalnızlık, ölüm ve aile gibi konuları bireyin trajik ruh hâlini anlamlandırmaya elverişli semboller üzerinden anlatması nedeniyle çağımızın en çok okunan yazarlarından biri olmaya devam ediyor. Umberto Eco, Harvard Üniversitesi'nde verdiği konferansların birinde, Thomas Mann'ın Kafka'nın bir romanını Einstein'a ödünç verdiğini ve Einstein'ın kitabı geri getirdiğinde, "Okuyamadım bu kitabı. İnsan beyni bu derece

karmaşık değil!" dediğini anlatır. Bu cevap, Kafka'nın yazın ve anlam dünyasına dair bize önemli ipuçları vermektedir. Einstein'ın ifadesiyle Kafka'nın "kafa karışıklığı" aynı zamanda "bizim büyük çaresizliğimizdir." Daha açık bir ifadeyle Kafka'nın dünyası, modernitenin argümanları karşısında "özne" olma vasfını yitirip "nesne" durumuna düşen günümüz insanının yaşadığı derin buhranın ve ruhsal tıkanmanın trajik fotoğrafıdır. Her ne kadar Kafka, 20. yüzyıla musallat olan diktatörlerden, atom bombası gibi yüz binlerce insanın ölümüne sebep olan korkunç savaş teknolojilerinden ve post-modern dönemin oluşturduğu ücretli kölelik sisteminden önce hayata veda etse de yazdıklarıyla bu tehlikelere işaret etmiş ve hem madden hem manen insanlığı bekleyen büyük yıkımları haber vermiştir. Özellikle *Dava* adlı kitabında anlattığı tutuklanma sahnesi ve yürütülen gizli soruşturmanın seyri bu tezimizi doğrular niteliktedir. Bu yazıda, Kafka'nın yapıtlarında

vücut bulduğuna inandığımız kendi öz yaşam öyküsü kısa bir şekilde aktarıldıktan sonra eserlerindeki anlam örgüsü belli başlıklar hâlinde kategorize edilerek tahlil edilecektir.

Franz Kafka, insanlığın varoluş serüveninin en sancılı dönemine takaddüm eden 19. yüzyılın son çeyreğinde dünyaya gelir. Hayata merhaba dediğinde takvimler 3 Temmuz 1883'ü göstermektedir. Taşralı bir Yahudi olan Hermann Kafka ve eşi Juli'nin en büyük çocuğudur. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarının yanı sıra hayatının büyük bölümünü Prag'da geçirir. Doğumlarından hemen sonra ölen iki kardeşi, kendisi üzerinde büyük bir tahakküm kuran otoriter baba figürü ve orta yaşında yakalandığı tüberküloz hastalığı Kafka'nın ruh dünyasını derinden etkiler. Prag'da yaygın olarak kullanılan dil Çekçe olmasına rağmen Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun etkisiyle elit tabakanın konuştuğu Almanca'ya yönelerek bu dilde eğitim alır. Lisede felsefe alanında kariyer yapmayı düşünse de babasının direktif ve yönlendirmesiyle hukuk fakültesine kaydolar. Hukuk fakültesinin sıkıcı ders ortamından bunalan Kafka, yaz yarıyılında Sanat Tarihi Fakültesi'ne geçiş yapar. Prag'dan ve babasının kendi üzerindeki psikolojik baskısından kaçmak için Münih'e gider. Ancak babasının okul taksitlerini ödememesi üzerine tekrar Prag'a ve baba evine döner. 1901-1906 yılları arasında Prag'daki Alman Üniversitesi'nde hukuk eğitimine devam ederken yanında doktorasını yaptığı Alfred Weber'in ve onun kapitalist endüstri toplumuna ilişkin tezlerinin büyük etkisinde kalır. Bu önemli bir ayrıntıdır, zira Kafka'nın modern kapitalist dünyaya dair eleştirilerinin kökeni büyük oranda Weber'in tezlerine dayanmaktadır. Yine bu yıllarda kendisi öldükten sonra eserlerini yayımlayarak günümüze ulaşmasını sağlayan ve dost olarak gördüğü Max Brod'la tanışır. Brod'un Kafka'ya dair ilk izlenimi onun babası tarafından nasıl ezik bir psikolojide yetiştirildiğini göstermesi bakımından oldukça manidardır: "... onun farkına varmak kolay değildi, çünkü seyrek söze karışır, kılık kıyafetinde göze çarpacek bir şey bulunmazdı..." Yeri gelmişken ifade etmekte fayda görüyoruz, yazdıklarını değersiz ve önemsiz bulan Kafka, Brod'dan, öldükten sonra bütün yazdıklarını imha etmesini ister. Brod, vasiyete uymayıp, Kafka'nın "terekesinden çıkanları" bir düzene koyar ve yayımlanmasını sağlar.

Kafka, çocukluk ve ilk gençlik evresinde kelimenin gerçek anlamıyla iç dünyasında fırtınalar kopan ancak dış dünyaya karşı oldukça silik bir karakterdir. Üniversite eğitiminin hemen ardından ilk olarak bir gazetede sekiz düzyazısı yayımlanan Kafka, 1908 yılında Prag'da bulunan İşçi Kaza Sigorta Kurumu'nda işe başlar ve emekli oluncaya dek burada çalışır.

"Baba"dan kaçış, "kadın"a sığıniş

Kafka'nın çocukluğundan itibaren babasıyla olan ilişkisi oldukça problemlidir. Baba evinde geçirdiği sancılı günleri ve yaşadığı ruhsal travmaları *Babaya Mektup* adlı kitabında bütün samimiyeti ve çıplaklığıyla ortaya koyan Kafka'nın içinde bulunduğu durum, Freud'un kavramsallaştırmasıyla ifade edecek olursak tipik bir "Oedipus Kompleksi"dir. Sert mizaçlı babanın keskin buyrukları ve hemen akabinde gelen "İtiraz yok!" şeklindeki ünlemeleri vardır. Babaya başkaldırmaz, siner ve belki de bütün bir hayatı boyunca âdeta "çelik kafes" içinde yaşar. Kekeleyerek ve hatta

duraksayarak konuşmasını babasının buyurgan otoritesinin iç dünyasında yarattığı çaresiz boyun eğmişliğe bağlar. Üzerinde hükümranlığını ilan etmiş babasına bir mektubunda şöyle sitem eder: “Bu dünyada başım eğikse, son derece çölümsü bir başka dünya kurmak zorunda kaldıysam, bunların hepsi babanın suçu!” Babanın otoriter ve buyurgan dünyasından bunalan Kafka için kadınlar, suların durulduğu güvenli bir liman olur. Ancak ne yazık ki uzun soluklu sağlıklı bir ilişki sürdüremez. 1912 yılında tanıştığı ve kendisinden dört yaş küçük olan Felice’yle bir yıl sonra nişanlanır. Bir müddet sonra babasının bu evliliğe olan şiddetli itirazları neticesinde ayrılık kararı alır. Kafka bu süre zarfında Felice’ye 500’ün üzerinde mektup yazar. Bu dönem, Kafka’nın yazın evreninin şekillenmesinde önemli bir evre olarak kabul edilmektedir. İlişisini tamamen sonlandırdığında ise kısa bir sürede *Dava* romanını yazar. *Dava*’da geçen yargısız infaz, aşağılanma, alaysama gibi temaların altında Kafka’nın Felice’yle ilişkisinde babasının kendisine aldığı alaycı ve buyurgan tavrın izlerini görmek mümkündür.

Kafka’nın hayatında önemli yer tutan bir diğer kadın ise Milena’dır. Kafka, Milena’yla yanında kocası Ernst Pollak’ın da olduğu bir ortamda tanışır. Milena, Kafka’ya metinlerini Çekçeye çevirmek istediğini söyler, aralarındaki ilişki bu şekilde başlar. Uzun süre Milena’yla mektuplaşan Kafka, kısa bir süre sonra kendini tutkulu bir aşkın cenderesinde bulur. Bir araya gelmeleri imkânsızdır zira Milena, Kafka’dan on iki yaş küçüktür, evlidir ve Yahudi değildir. J. Fowles’in dediği gibi “yazmanın bir uyuşturucu” olduğuna inanan Kafka, bütün tükenmişliğini, çaresizliğini yazarak hafifletmeye çaba sarf etmektedir. Ara ara kendisine gelmek isteyen Milena’yı geri çevirir. İçinde olduğu duygu bunalımının yansımalarını *Şato* adlı kitabında gözlemlemek mümkündür. Evliliğe büyük bir istek ve özlem duyan Kafka, içten içe de gizil bir direnişle bu isteğini bertaraf etmektedir. Kaçışı ise Brod’un ifadesiyle “bir tapınma biçimi olarak yazmakta” bulur.

Kafka’nın benliğine ve eserlerine sinen yegâne tema: Yabancılaşma

Kafka üzerine çalışma yapan kimi düşünürler Kafka’nın eserlerine ve sanatına sinen yabancılaşmayı onu kuşatan koşullar itibarıyla ele alırlar. Zira Kafka’nın bütün yaşamına sirayet eden bir arafta kalma söz konusudur. Hristiyanların arasında Yahudi kökenli oluşu ancak Yahudiliği umursamayışı, Almanca konuşan bir Çek olması, yaptığı meslek itibarıyla burjuva sayılmaması. Bütün bu koşullar ontolojik temelde Kafka’yı hem kendine, hem topluma hem de yaşadığı ilişkilere karşı yabancılaştırmıştır. Ancak eserlerine sinen “yabancılaşma” kavramı daha derin kökleri olan, üzerine birçok şerh yazılan esaslı bir temadır. *Babaya Mektup*, *Dava*, *Dönüşüm* ve *Şato* adlı eserlerinde bariz bir şekilde ortaya konulan ana tema “yabancılaşma” sorunsalıdır. Kafka, en genel ifadesiyle bu kitaplarında çağdaş kapitalist sistemin kötü yanlarını ve günümüz insanın bu sistem karşısındaki acziyetini alegorik anlatımlar ve dolaylı betimlemeler yoluyla ortaya koyar. Anlattığı, topluluk içinde “tikelliğini” kaybeden ve sistemin ezici çarkları arasında un ufak olan insanın güçsüzlüğüdür. Evrensel insani değerlerin yok olduğu, vahşi ve yabanıl bir dünyanın oluşturduğu koşulların

Milena'ya Mektuplar

Franz Kafka

Çev.: Nuriye Gülmen
408 Sayfa, Timaş Yayınları

Dava

Franz Kafka

Çev.: Ebrar Karadeniz
224 Sayfa
Timaş Yayınları

Şato

Franz Kafka

Çev.: Ebrar Karadeniz
384 Sayfa
Timaş Yayınları

Dönüşüm

Franz Kafka

Çev.: Ebrar Karadeniz
76 Sayfa
Timaş Yayınları

insanları hem kendi özbenliklerine hem de birbirlerine ve topluma karşı yabancılaştırdığı soğuk, acımasız, kasvetli bir hayatın tasvirini yapar. Kafka, kişisel yaşamında da istemeye istemeye yaptığı memurluk işinde kendisini kapitalist sistemin ezici çarkları arasında öğütölmeye amade bir birey olarak görür. *Dönüşüm*'de anlattığı Gregor Samsa'nın sürreel trajedisi özelde kendi kişisel hikâyesinin, genelde ise bütün bir toplumun ironik alaysamasıdır.

Özgün bir imgelem dünyası: "Kafkaesk"

Kafka'nın kendine has edebiliğinin bir göstergesi olarak oluşturduğu özgün imgelem dünyası, tasvirdeki detaycılığı, kapitalist sistem ve bürokrasi karşısında insan kişiliğinin hiçe sayılması, insanı çepeçevre saran korku, umutsuzluk, yabancılaşma gibi sorunsallar "Kafkaesk" kavramıyla ifade edilmektedir. Milan Kundera'nın ifade ettiği gibi Kafka'nın eserlerinde yarattığı Kafkaesk dünya Platoncu bir ideaya benzer şekilde doğru gerçekliği temsil eder. Buna karşılık insanın fiziksel varlığı yanılmalarda perdesine vuran bir gölgeden başka bir şey değildir. Kafka insan yaşamında somut durumlar olarak kavranan şeyleri alegori olarak görmektedir.

Belirtmekte fayda gördüğümüz bir diğer nokta da Kafka'nın metinlerinin "gerçeküstü" ya da "fantastik" olup olmadığıyla ilgilidir. Daha ilk cümlesinden itibaren okurun zihnini allak bullak eden ve hikâyenin hitamında -tabir yerindeyse- "hırpalayan" *Dönüşüm*'ün girizgâhı ve ardından gelen betimlemeler olayın inanılmazlığını artıracak niteliktedir. Daha açık bir ifadeyle, insanın sabah uyandığında kendisini böcek olarak görmesi olağandışı bir şeydir, ancak böyle bir şey olmuşsa bu böceğin yapısı bildiğimiz böcekler gibi olmalıdır. Eco'nun ifadesiyle, "Kafka'nın bu birkaç satırı, gerçeküstücülüğün değil, gerçekliğin bir örneğini oluşturmaktadır. Hikâyenin kahramanı Gregor da kendisine inanamaz ve 'Bana ne oldu böyle?' diye sorar. Benzer bir durumda bizim de soracağımız gibi. Betimlemenin devamı fantastik değil, mutlak bir biçimde gerçektir." Görüldüğü üzere, Kafka eserlerinde fantastik ya da gerçeküstü bir dünya kurgulamamıştır. Dünyayı bizim göremediğimiz ya da başkalarının tahayyül edemediği bir şekilde anlatmaktadır. Kafka, yaşadığı gerçekliğin ne üstünde ne de altındadır. O gerçekliğin ta kendisidir.

ADELMO FARANDOLA, VADİLERİN SERSEM KAHRAMANI...

*Alp vadilerinin zorlu
yaşam koşullarında,
kendine dağların
ulaşılması güç yerlerinde
bir hayat kuran yaşlı
Adelmo Farandola'nın
hikâyesi... İtalyan yazar
Claudio Morandini'den
zihninin sınırlarını
zorlayacak bir roman:
Kar, Köpek, Ayak!*

Rüya Rüstemoğlu

Sisli bir dağ yolunda ilerlediğiniz zamanlar gözünüzün önüne geliyor mu? Şimdi o aracın durduğunu ve dışarı çıktığınızı hayal edin. Birbiri ardına atacağınız adımlarınız sizi sisin kucığına doğru sürüklesin. Oraya ulaştığınız vasitanın hangi yönde, ne kadar uzakta kaldığını unutacak kadar yürüyün. Görüntüler artık size de silik, belirsiz ve hayali geliyor mu? Orada bir ağaç var mı yok mu handiyse insanı delirtecek bir muammaya dönüşüyor mu? Evet, hayal ile hakikat arasında gidip geldikçe bilincimiz bize bazı oyunlar oynamaya başlar. Kesinlik ortadan kalkar. Netlik, belirginlik kaybolur... Adelmo Farandola da bilincinin netliğini kaybedenlerden. Sis içinde yürümüyor ama zihni tıpkı sisli bir ova...

Birazcık huzuru insanlardan uzakta, dağ başındaki kulübesinde arayan yaşlı, yalnız bir adam Adelmo Farandola. Köye sadece erzak deposu boşaldığında biraz kuru et, sosis ve tereyağı alabilmek için iniyor. Hiç arkadaşı olmadığı gibi, dağı, taşı, soğuğu, rüzgârı saymazsak konuştuğu herhangi biri de yok. Çocukluğunda köyle-rine çekilen elektrik telleri yüzünden durmadan uğultular işitiyor ve bu yüzden aklı keskin hatlarını kaybetmiş. Yani, Adelmo Farandola'nın kendini inandırdığı gerçek bu: Eğer delirmişse bunun tek sebebi o tellerin altında geçirdiği yıllar olabilir!

Adelmo Farandola'yla yolumuz, bir kış hazırlığı için kasabaya indiği gün kesişiyor. Bizim yaşlı ve bir miktar da sersem ihtiyarımız ihtiyacı olan birkaç parça erzağı aldıktan sonra evinin yolunu tutar. Bu uzun yolda bir süre yürüdükten sonra arkasından bir köpeğin onunla birlikte geldiğini fark eder. En başta peşini bırakmasını istese de bir zaman sonra bu fikrinden vazgeçer, ne de olsa kışın en zor günlerinde, evi neredeyse tümüyle karın altında kalmışken pişirip yiyebileceği bir hayvan hiç de fena fikir değildir...

Derken, günlerden bir gün, daima onu gözetlediğinden şüphelendiği av bekçisiyle karşılaşır. Adam her rastlaşmada Adelmo Farandola'nın üstünde baskı uygulamaya başlar. Önce, köpeğini tasmasız bu dağlarda gezdiremeyeceğini söyler, sonra dozu biraz daha arttırıp av tüfeği olup olmadığını, eğer varsa mutlaka ruhsa-

tı kendisine göstermesi gerektiğini... Ama Adelmo Farandola'ya göre bu av bekçisi artık haddini aşmaya başlamıştır. Çünkü, tıpkı bu dağların ona ait olduğu gibi, köpekler, dağ keçileri, dağ keçilerinin derileri, etleri, kemikleri, hatta kışın çetin şartlarında çığ altında kalıp ölen leşler bile ona aittir. O hırçın vadideki her şey onundur ve hiçbir şey için kimseye açıklama borçlu değildir!

Artık kış gelmiştir. Tabiat, gücünü zavallı insan karşısında günden güne hissettiriyor. Kar'ı, karın kuşatıcılığını, sessizliğini,

Adelmo Farandola az yemeyi öğrenmişti. Sadece midesi kazınıp uzun uzun guruldadığında yemek yiyordu. Oysa köpek bir türlü doymak bilmiyordu. Yaşlı adam bunu hatırlattığında köpek ona hak veriyordu. "İyi, tamam, doğru söylüyorsun." "Zaten şişmansın," diyordu öfkeyle. "Şişman değilim, tüylerim iri gösteriyor."

büyükliğini en yalın, en gerçek hâliyle hissettiğimiz bu bölümden sonra, yani karın erimeye başlayıp baharın gelmesiyle birlikte metnin ritmi de yükselmeye başlar. Köpek ve Adelmo Farandola kar yığınlarının arasında bir ayak bulurlar!

İtalya'nın en çok satan yazarlarından...

Hikâyenin kılcallarına inip okurken yaşayacağınız coşkunun tadını kaçırmak istemiyorum, bu nedenle biraz da bu kaçık ve sınırsız hikâyenin yazarından, Claudio Morandini'den bahsedeceğim. 1960 yılında İtalya'da dünyaya gelen yazar, antik bir kent olan Aosta'da yaşıyor. Radyo ve tiyatro için oyunlar da kaleme alan yazarın şimdiye dek yediye ulaşan romanlarının ilki 2006'da

yayımlandı. Öykü ve makalelerinin süreli yayınlarda ve antolojilerde yer aldığını bildiğimiz Morandini, Modus Legendi gibi prestijli ödüllerin de sahibi. İtalya'nın en çok okunan yazarları arasında bulunan yazarla ilgili en dikkat çekici özellik ise kitaplarının dünya serüveninin daha İngilizceye çevrilmeden önce başlaması. *Kar, Köpek Ayak* ilk olarak Fransızcaya, hemen ardından Türkçeye çevrildi...

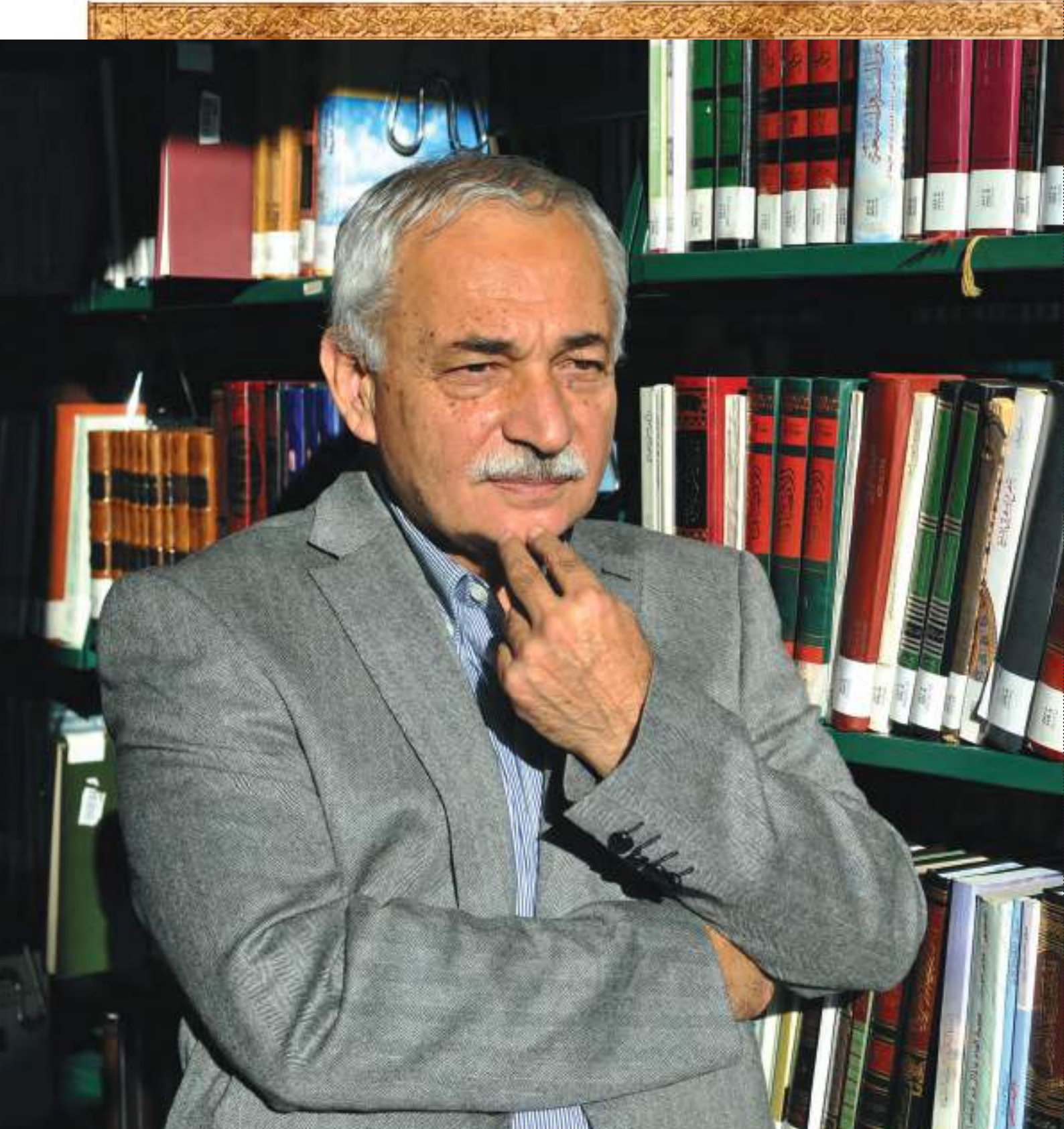
Sorduğunuzu duyar gibiyim: Peki, bu romanı niçin okumalıyım? Kurgusu için mi, dili için mi, hikâyesi için mi? Ya da yeni bir yazar tanımak için mi? Ben "hepsi" için derdim. Sırayla ele alacak olursam, Morandini kurguda her şeyi ustalıklı yerli yerine oturtuyor. Bilerek bıraktığı boşluklar ve karanlık bölgeler metnin nefes almasını sağlıyor. Dil sade, yazar kelime oyunlarına başvurarak zaten Adelmo Farandola sayesinde bulan zihnimizi daha da bulandırıyor ve tamamen hikâyeye odaklanmamızı sağlıyor. Hikâye demişken, kendi adıma uzun zamandır okuduğum en iyi metinlerden biriydi. Adelmo Farandola'nın tabiatla bütünleşmesi, köpeğin yoldaşlığı ve birdenbire ortaya çıkan şu gizemli ayak! Üstelik, tuhaf ve birçok duyguya kapı aralayan samimi bir anlatımı var. Yeni bir yazar tanıma konusuna gelirsek, üretmeye devam eden ve diğer kitaplarının da yakın zamanda yayımlanacağını umduğum yazarın ismini önümüzdeki zamanlarda zaten sıkça duyacaksınız. Bu sebeple Morandini'yle tanışmakta geç kalmayın.

Kar, Köpek, Ayak
Claudio Morandini

Çev.: Esmâ Fethiye Güçlü
172 Sayfa, Timaş Yayınları

Kitabın tarihine bir yolculuk

Prof. Dr. İsmail E. Erünsal yeni kitabı Ortaçağ İslam Dünyasında Kitap ve Kütüphane'de, sözlü kitaptan, yazılı kitaba nasıl geçildiğini, kitap üretim süreçlerini, yazı ve yazı malzemelerini, kütüphane ve kitap çarşılarını etraflıca anlatıyor.

Kenan Kâşif T.

Ü

lkemizde kitap kültürü alanında özgün eserler ortaya konmadığını biliyoruz. Son yıllarda bu çalışmalarda bir artış gözlenirse de Batı'nın çok gerisinde kaldığımız aşikâr. Üstelik dünyanın en zengin yazma koleksiyonlarına sahip

olmamıza rağmen bu sahanın ihmal edilmesi üzücü. "Batı'da 19. yüzyılın sonlarında başlayan ve hâlen sürmekte olan çalışmalara, bugüne kadar Fuat Sezgin Hoca dışında hiçbir Türk aliminin katkıda bulunmadığı" bilgisini üniversitelerimizin ve akademinin durumunu gözler önüne seren acı bir tespit olarak paylaşmış olalım. (Konuyla ilgili dilimizde de yayınlanmış iki kitabın adını anmadan geçmeyelim. *Kağıda İşlenen Uygarlık*, Jonathan M. Bloom, Kitap Yayınevi - *Okumanın Tarihi*, Alberto Manguel, YKY)

Bu sahada yüzümüzü ağartan çalışmalara imza atan bir isim var ki ne kadar teşekkür etsek az kalır. Ömrünü kitap ve kütüphane sahasına adayan bu isim, kültür ve edebiyat tarihi alanında yaptığı çalışmalarla tanınan Prof. Dr. İsmail E. Erünsal. *Osmanlılarda Sahaflık ve Sahaflar*, *Osmanlılarda Kütüphane ve Kütüphanecilik* gibi binbir emekle hazırlanmış -30 yıllık bir birikimle- kitapların ardından Erünsal'ın yeni çalışması *Ortaçağ İslam Dünyasında Kitap ve Kütüphane* adıyla yayımlandı. Erünsal kitabında, Batı dillerindeki ve Arapça kaynaklardaki İslam yazmaları literatürünü derlediği gibi 1000 yazma eseri de inceleyerek bizim için karanlık bir dünyanın kapılarını aralıyor. Kitabın tarihine zamanda bir yolculuğa çıkaran çalışma üç bölüme ayrılmış. "Ortaçağ İslam Dünyasında Kitap", "Ortaçağ İslam Dünyasında Kütüphaneler" ve "Ortaçağ İslam Dünyasının Kitap Üreticileri ve Satıcıları". Kitabın sonunda çok geniş bir bibliyografya (kaynak eserlere) yer verilmiş. Kitap el yazması örnekleri ve dizinle tamamlanıyor.

Ortaçağ İslâm Dünyasında Kitap ve Kütüphane

İsmail E. Erünsal

660 Sayfa
Timaş Yayınları

Yazmalardaki "kebikeç" in sırrı ne?

Birçok yazma eserde yazmanın korunmasını temin maksadıyla eserin iç kapağında yazılmış "Yâ Hâfız", "kebikeç", "yâ kebikeç" ifadeleri yer alır. "Kebikeç" in niçin yazıldığı ve ne anlama geldiği üzerine muhtelif rivayetler var. Araştırmalarda kebikeçin zehirli bir bitki olduğu üzerinde durulmuş. Kitapta Erünsal Hoca, İslam dünyasındaki kitap yapımı tekniğinde kullanılan maddeler arasındaki balmumu, nişasta hamuru ve doğal yapıştırıcıların kurtlara, böceklerle davetiye çıkardığını belirtip şu yorumu yapıyor: "Kebikeç kelimesinin yazıldığı mürekkebin içine bahsettiğimiz zehirli otun özünden de katılmakta ve böcekler bu bitkinin kokusundan dolayı kitaplardan uzak durmaktaydı."

Yazar kitabın önsözünde "Bu mütevazi eseri kaleme almamın en önemli sebebi bu sahadaki boşluğu bir derece doldurmak ve bundan sonra bu konuda yapılacak çalışmalara bir zemin hazırlamaktır," derken kitap kültürü alanındaki çalışmalarla ilgili önemli tespitlerde bulunuyor. "Batı'da bu alanda çalışanların hemen hemen hepsi kütüphanecidir. Bizdeki kütüphaneciler de ellerinin altında olan binlerce yazmayı inceleyerek bu konularda sistematik bilgiler üretebilirler. Acı ama şu bir gerçektir ki dünyada en zengin yazma kütüphanelerine sahip olan ülkemizde, bu konuda rüştünü ispatlamış yazma eser uzmanları yoktur." Hocanın bir önemli tespiti de kitabın fiziki yapısını oluşturan malzemelerle ilgili -papirüs, parşömen, kağıt, mürekkep gibi- tedavüldeki bilgilerin 70-80 sene öncesine ait olduğu ve güncellenmediği... Prof. Erünsal, kitabın sunuş yazısında Türkiye'deki akademik faaliyetler hakkında çok içten eleştiriler getiriyor. Yıllardır kafa yorduğu, dert ettiği meselelere dair bir fotoğraf çekiyor. Kitabın önsözünün bile çok kıymetli bir metin olduğunu belirtip kitabın sayfalarında gezinmeye başlayabiliriz.

İnsanoğlu tarih boyunca farklı fiziki özelliklere sahip nesnelere kitap adını vermiş. Mezopotomya bölgesinde yaşayan halklar için çivi yazılı tabletler ne ise, Mısırlılar için de rulo hâline getirilmiş papirüsler oydu. Hicaz yarımadasında deri ve parşömen üzerine yazılmış ve bir araya getirilmiş sayfalar da kitap olarak adlandırılmaktaydı. Matbaanın icadıyla kitap bugünkü hâlini aldı. Teknolojinin gelişmesiyle günümüzde elektronik ortamda üretilen eserler de -ekitap- kitap olarak isimlendiriliyor.

Erünsal, kitabında Orta Çağ İslam dünyasında kitaptan söz ederken "sözlü kitap" a dikkat çekiyor. O dönemde bir

Kitaptan önemli alıntılar

- Kâğıt Çin'de (MÖ 200-100 yıllarında) keşfedilmekle beraber) kullanılmasının yaygınlaşması Doğu Akdeniz üzerinden Kuzey Afrika ve Avrupa'ya yayılması Müslümanlar sayesinde olmuştur.
- İslam'ın ilk yıllarında ilmi eserler, devlet dairelerinde üretilen belgeler özellikle hayvan derilerinden zanaatkarlar tarafından hazırlanmış parşömenlere yazılırdı.
- Orta Çağ İslâm dünyasında yazılı kitabın ortaya çıkmasının gecikmesinin birçok sebebi varsa da bunlardan en önemlisi Arap yazısının ilk asırda, metinleri sağlıklı bir biçimde aktaracak kadar gelişmemiş olması ve bu yüzden yazılı metinlere güvenilmemesidir.

- Başlangıçta yazının çok kifayetsiz oluşu ve her türlü hatalı okuyuşa açık bulunuşu rivayet usulünü zaruri kılan âmillerin başında geliyordu.
- Daha önceleri kitap yazımında kullanılan papirüs ve parşömen gibi yazı malzemelerinin islam dünyasında temininin güç ve pahalı oluşu kitabın üretimi ve yaygınlaşmasında önemli bir engel oluşturmaktaydı.
- İslâm'ın ve İslâm kültürünün yayılma ve gelişmesi Doğu'da Abbasiler tarafından gerçekleştirilirken Batı'da bu görevi Endülüs Emevileri üstlendi.
- 19. asrın sonlarında yapılan bir sayımda Osmanlı coğrafyasında mevcut kütüphanelerdeki kitap sayısının yüz elli bin civarında olduğu görülmektedir.

Osmanlı Kültür Tarihinin Bilinmeyenleri

İsmail E. Erünsal

496 Sayfa
Timaş Yayınları

Osmanlılarda Kütüphaneler ve Kütüphanecilik

İsmail E. Erünsal

736 Sayfa
Timaş Yayınları

Osmanlılarda Sahaflar ve Sahaflık

İsmail E. Erünsal

584 Sayfa
Timaş Yayınları

konuda ezberlenip nakledilen rivâyetlerin kitap olarak (sözlü kitap) adlandırıldığını görüyoruz. İslam dünyasında ilk ortaya çıkan -mushaf hâline getirilen- kitap Kur'an-ı Kerim. Kur'an'ın kitaplaştırılmasında takip edilen yol eğitim sistemini olduğu gibi daha sonra ortaya çıkan eserlerin oluşumunu da etkilemiş. Yazılı notlarla da desteklenen ancak büyük ölçüde sözlü rivayete dayanan bu sistem uzun süre varlığını sürdürmüştü. Sözlü kitabın yazılı kitaba dönüşüm sürecindeki evreleriyle ilgili şu alıntı bu işin ne kadar meşakkatli olduğunu ortaya koyuyor: "(Yazılması tasarlanan) kitap müellifi tarafından önce düzenlenen meclislerde katılanlara anlatılmış, daha sonra mecliste müellifin huzurunda, farklılıklar ihtiva eden yazıya geçirilmiş üç şekli müstensih tarafından (meclise devam edenlere) okunmuştur. Bu süreçte ortaya çıkan değişiklikler ve ilaveler müellifin yardımcısına yazdırılmış o da yazdığı son şekli müellife okumuş, böylece eser bu son okunuşundan sonra nihai şekline kavuşmuştur. Müellif (meclise katılanlara) bu son şeklin rivayet için izin vermiştir."

Erünsal Hoca kitabın ortaya çıkması için gerekli kâğıt, kâğıt, mürekkep gibi maddi şartların yanı sıra kitabın telif süreçlerindeki temel basamakları da dönemin kaynaklarından alınan birbirinden çarpıcı anekdotlarla anlatıyor. Kitap aynı zamanda, medreselerdeki derslerde ya da camilerdeki halkalarda okutulan eserlerin mukabele, semâ, kıraât gibi nihai hâllerini alma süreçlerinin yanı sıra imlâ, icâzet, münâvele, vicâde, mükâtebe gibi teknik terimlerle birlikte tenkidli metin neşrinin inceliklerini öğrenmemizi sağlıyor. Kitap üretim süreçlerinin yürütücüsü olan hoca-talebe, müellif-müstemlî, verrâk-müstensih gibi bu dünyanın gizemli figürlerini görünür kılıyor. Kitapların üzerindeki vakıf, temellük, ferağ ve istinsah kayıtları üzerinden kitaplara dair bilinmeyen bir dünyada nasıl yolculuk yapılabileceğinin anahtarlarını sunuyor. İlmin merkezi olmaları hasebiyle kütüphaneler, medreseler ve kitap çarşıları sayesinde yazma kitaplara ev sahipliği yapan Şam, Kahire, Bağdat, Buhara, Semerkant, Küfe, Bursa ve Mekke gibi İslam coğrafyasının merkezlerini hatırlatıyor.

Son bir not olarak şunu da ilave edelim: Dönemin yazı aletleri ve malzemelerinin fotoğraflarına da keşke ekler bölümünde yer verilebilseydi. Çünkü, papirüs dendiğinde ya da parşömen dendiğinde günümüz okurunun zihninde bir resim belirmiyor.

On beş yıl önce bir ocak günü aramızdan ayrılan Annemarie Schimmel, *Doğudan Batıya* ismini verdiği otobiyografisinde hayatını “One Women Show” tek kişilik bir gösteriye benzetiyor. Oysa kendisinin kaleme aldığı hayat hikâyesi pek de yalnız bir kadın portresi çizmiyor bize. Daha çok küçük yaşlarda başladığı ilim yolculuğu boyunca

Annemarie’nin potansiyelini, hevesini ve gayretini besleyecek çok kıymetli insanlar çıkıyor karşısına. Ancak o yolu baştan sona yürüdüğü biri olmuyor elbette yanında. Vefatına kadar annesi, Türkiye’den Pakistan’a, İngiltere’den Amerika’ya uzanan yolculuklarına eşlik ediyor, ancak macerasını elbette yalnız yaşıyor Schimmel.

Ahir ömründe hayatını kaleme almasının hoş bir hikâyesi var: “Aslına bakarsanız otobiyografi yazmaya hiç de niyetim yoktu. Ancak bir keresinde genç bir üniversite öğrencisine harp zamanında nasıl okuduğumu, nasıl haftada on sekiz saat dersler ve seminerlerde hazır bulunmak zorunda olduğumu, burs almayı aklımın ucundan geçiremeyip üstüne üstlük her tatilde nasıl da zorla fabrika işçiliğine memur edildiğimi, öğrenmekle mükellef olduğumuz lisanları talim için yabancı bir ülkeye seyahat etmek falan akla ziyan kabul edilirken, bir de uçakların gece hücumlarına ve bunun gibi bitmek tükenmek bilmeyen zorluklara maruz kaldığımı anlatırken, çocuk allak bullak olup soruverdi: ‘Ama bu durumda diskoteğe gidecek vaktiniz bile olmamıştır!’ İşte bu سوالin muvacehesinde mazimden bir şeyleri anlatmanın faydalı olacağını düşündüm.” Muhtemelen bu soruya muhatap olana kadar farkında bile değil Schimmel hayatında genelgeçer manada eğlenceye pek de yer olmadığını. Zira anlaşılan o ki, öğrenme tutkusu ve izini sürdüğü meseleler ona başka bir şeyin veremeyeceği büyük zevkler tattırıyor...

1920’lerin henüz pek de modernleşmemiş hayatına doğuyor Schimmel. Orta Almanya’da bulunan bir Orta Çağ şehrinde okumaya tutkun bir çiftin tek çocuğu. Hayat şimdilerde olduğu gibi hızlı değil. Fakat Annemarie’de bir şeyler var, kendi küçük dünyasının ötesindeki ufuklara açılacağı belli. Nitekim babasının baktığı yıldız falı da bu şüpheleri kuvvetlendiriyor; “Muayyen bir tür şan u şöhret”, “Cemiyette mazhar olunan muhabbet” ve hakikaten de ileride tam isabet edecek olan şu hususiyet: “Mesleğiyle ilgili çokça seyahat.”

Geriye çok sayıda kıymetli eserler bırakan İslam tasavvuf araştırmacısı Schimmel, çok erken yaşlarda, sevk-i ilahiyle buluyor yolunu. 1929 senesinde, daha 7 yaşındayken ağır bir böbrek iltihabı sebebiyle okula gidemiyor. Öğretmeni ve arkadaşlarının getirdiği hediyeler arasında bir de *Şark Masalları* kitabı var. Bu kitaptaki

Annemarie Schimmel’in “Tek Kişilik Gösterisi”

Ayşe Adlı

Doğuda Batıya
Annemarie Schimmel

Çev.: Ömer Enis Akbulut
464 sayfa, Sufi Kitap

Doğudan Batıya başından sonuna kadar manevi bir arayış, bitmek tükenmek bilmeyen bir okuma serüveni ve musikiyle geçen dopdolu bir ömrün, hem Şark'a hem Garp'a uzanan kuşatıcı bir bakış açısının birinci ağızdan, bizzat Annemarie Schimmel'in dilinden otobiyografik bir anlatısıdır.

masallardan birinde, daha sonra hiçbir yerde rastlamadığı Padmanaba ve Hasan'ın macerası anlatılıyor. Bir Hint ârifi, Şam'da bulunan Müslüman bir gence hikmet-i kebirin sırlarına vâkıf olmayı öğrettikten sonra onu, pek derin bir kuyunun dibindeki harikalar diyarına götürür. Buradaki bir lahitin altındaki kitabede şu söz yazılı durmaktadır: "İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar." "Bu kelam beni yıldırım gibi çarptı," diyor Schimmel, "En somut şekliyle olmasa dahi işte o an yolumun bu yol olduğunu bildim. Şark hedefimdi artık."

Çok erken yaşlarda Arapça, Farsça, Osmanlıca, Türkçe ve İngilizce öğrenir. Arapça hocasından lisan yanında hüsn-ü hat dersleri de alır. Ömrü boyunca izinde yürüyeceği Hazreti Mevlâna ile 18 yaşında tanışır. *Mesnevi* okumak için müsaade istediği hocası *Mesnevi* yerine derleme bir eser olan *Rumi Divanı*'nı tavsiye eder. "Divan elime geçince yıldırım çarpmışa döndüm. [...] Fars şiirinin vezni ve akıcılığı bana yabancı olduğu hâlde, metinleri neredeyse ilk okuyuşta yardıma gerek kalmaksızın anlıyordum. Rumi'yi basbayağı anlıyor gibiydim ve o gün bugün ona sadık kaldım."

İkinci Dünya Savaşı'nda Alman ailelerin yaşadıklarına dair de çarpıcı anılar naklediyor Schimmel. Savaş patlak verdiğinde ailesi dağılmak zorunda kalmıştır. Genç Annemarie, babasını savaşta kaybeder. Kendisi kampa gönderilmiştir ve savaş bitene kadar annesinden haber alması da mümkün olmayacaktır; yine de çalışmayı bırakmaz, bir yandan öğrenmekte diğer yandan bildiklerini öğretmektedir. 19 yaşında doktorasını veren akademi dünyasının bu parlak yıldızı, İkinci Dünya Savaşı nihayete erdikten sonra Almanya'da savunulan ilk doçentlik tezinin de sahibi olacaktır ve henüz 23 yaşındadır.

Annemarie Schimmel *Doğudan Batıya* kitabında, kendi kışkırtıcı hikâyesiyle birlikte yaşadığı döneme dair de pek çok bilgi aktarıyor. 1930'lar ve 40'lardan itibaren İslami ilimlerle ilgilenen şarkiyatçılar ve çalışma konularının yanında ilk kez 30 yaşında ziyaret ettiği, vefatına kadar bağını hiç koparmadığı Türkiye hakkında da detaylı bilgiler veriyor. 1950'li yılların İstanbul'u, Ankara'sı, Konya'sı ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerine dair anılarda çok sayıda tanınmış isim de dahil oluyor hikâyeye. Türkiye'yi ilk ziyaretinde İstanbul'da Behçet Necatigil karşılıyor Schimmel'i. Ve kitap boyunca onlarca isim zikrediyor; Yaşar Nabi Nayır, Haldun Taner, Yahya Kemal, Mesud Cemil, Bedri Rahmi, Samiha Ayverdi, Safiye Erol, Süheyl Ünver, Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdülbaki Gölpınarlı, Şevket Süreyya Aydemir...

Boşuna değil "Tek Kişilik Gösteri" tabirine mesafeyle yaklaşmamız. Ortalama bir ömre sığacağından çok daha fazlasıyla ödüllendirilmiş bir hayat Annemarie Schimmel'in ki. Örnek alınacak, izinden yürünecek ve rahmetle anılmayı fazlasıyla hak eden bir hayat...

Cumhurbaşkanlığı
Başdanışmanlığı görevini
yürüten emekli Tuğgeneral
Adnan Tanrıverdi son 20
yılda bölgemizde ve Türkiye’de
yaşanan gelişmeleri
değerlendirirken yeni bir
devlet perspektifi de ortaya
koyuyor.

Hasan Hüseyin Çağırın

28 Şubat’tan 15 Temmuz’a...

Adnan Tanrıverdi 1966 yılında Kara Harp Okulu’n-
dan mezun olduktan sonra subaylıktan Piyade
Tümen Komutanlığına, İstihbarat Şube Müdürlüğü
ve Kurmay Başkan Vekillikinden Askeri Yüksek
İdare Mahkemesi üyeliklerine kadar uzanan geniş
bir yelpazede önemli görevler ifa etmiş bir isim.
1996’da kadrosuzluktan emekliye sevk edildikten
sonra da değişik sivil toplum kuruluşlarının kurucu-
luğunu ve yöneticiliğini üstlenerek “kendine biçtiği
misyon” doğrultusunda çalışmalarını sürdürmüş.
28 Şubat’tan 15 Temmuz’a- Türkiye’nin Son 20 Yılına
Dair Siyasi Notlar kitabını Adnan Tanrıverdi’nin
gerek ordu içerisindeki görevleri gerekse emekliliği
döneminde yürüttüğü STK faaliyetleri süresince
edindiği tecrübelerin, ettiği şahitliklerin bir toplamı
olarak görebiliriz.

Tanrıverdi’nin şahitliği birçok bakımdan önem arz
ediyor. Çünkü Türkiye’nin sorunlarını tarihi bir
derinlik ve neşvünema buldukları sosyal bağlam
içerisinde değerlendirdiğini görüyoruz. Kitap kimi
zaman bir siyasi tarih yazıcılığının gerektirdiği
dikkatle kronolojik bir okumaya kimi zaman da
28 Şubat’tan günümüze güncel olandan hareket-
le Türkiye’nin yapısal birtakım sorunlarına dair
çözümlemelere kapı aralıyor. Cumhuriyet Türkiye’si-
nin tabularının sorgulandığı, devlet kurumlarının
yapılarının ve bürokrasisinin tartışmaya açıldığı
kitapta yazar geçmişin dikkate değer bir okuması-
nı yapmakla kalmıyor. Kitap aynı zamanda devlet
aklının, Türkiye’nin tarihsel ve kültürel havzalarının
birikimi göz önünde bulundurularak ulus-devlet viz-
yonunu aşan bir ufukla harekete geçmesi yönünde
önemli bir teklifi içeriyor. Tanrıverdi, bu “teklif”i
teorik bir inceleme çerçevesinden değil doğrudan
Türkiye’nin ve bu coğrafyanın insanının gerçekle-
rinden yola çıkarak yapıyor.

Yazar evvela “Cumhuriyet Tarihimizdeki Önemli
Olaylar ve Cumhuriyet Dönemi Darbeler Tarihi”

28 Şubat'tan 15 Temmuz'a

Adnan Tanrıverdi

448 Sayfa
Timaş Yayınları

bölümünde 1918'den bugüne kadar geçen sürenin kırılma noktalarını tarihî seyri içerisinde okurun dikkatine sunuyor. Bu bölümde Cumhuriyet'in nasıl bir temel üzerine inşa edildiğini, tek partinin ideolojisi ve emri doğrultusunda halka rağmen asker-sivil bir inkılapçı kadronun nasıl şekillendiğini okuyoruz. Bu dönemde temelleri atılan bürokrasinin ve sonrasında yazarın tabiriyle "darbelerin babası" 60 İhtilali'nin TSK'da gerçekleştirdiği tasfiyelerle birlikte ordunun neredeyse bütünüyle darbecilerden ibaret bir yapıya dönüştürüldüğüne dikkat çekiliyor. Bu yapının milletin iradesi üzerinde karabasan misali nasıl bir tahakküm kurduğu; 1960 İhtilali'nin genç subaylarının 12 Mart, 12 Eylül, 28 Şubat darbelerinden 15 Temmuz'a uzanan süreçte nasıl bir rol oynadıkları inceleniyor. Aynı bağlamda FE-TÖ'yü ortaya çıkaran sosyo-politik zemine ve söz konusu terör yapılanmasının dünya ölçeğinde ne tür bir istihbarat ağı içerisinde hareket ettiğine dair dikkate değer tespitler de çalışmada önemli bir yer tutuyor.

Kitap, genel mahiyetteki değerlendirmelerin yer aldığı bu girişten sonra "İç Politika" ve "Dış Politika" başlıkları altında ikiye ayrılıyor. "İç Politika" bölümünde yakın geçmişte meydana gelen olaylar ışığında ve gazete kupürleri eşliğinde Türkiye'de iktidar olmanın imkân ve sınırları, sivil ve asker bürokrasinin otoriter yapısı farklı yazılarda ele alınıyor. Milli Güvenlik Kurulu, Yüksek Askerî Şura gibi mutat toplantılarda alınan kararların millî iradeyi gölgede bırakacak şekilde işlev görmesinin yol açtığı sorunlar da bu bölümde önemli bir yer tutuyor. Ocak 1997'de ilgili makamlara yazılmış "Şûra Üyelerine Mektup: Bu Kıyımı Durdurun" başlıklı bir mektup var ki gerek dönemin ruhunu gerekse Türkiye'nin kronik sorunlarını anlamada bir manifesto gibi okunabilir.

"Dış Politika" bölümü de Türkiye ekseninde bölge ve dünya siyasetinin tahlilini içeren metinlerden oluşuyor. "İç Politika" bölümünde olduğu gibi burada da gazete kupürleri değerlendirmelere eşlik ediyor. Amerika, İsrail başta olmak üzere dünya siyasetindeki hâkim güçlerin stratejileri ve Türkiye'nin konumu da bu bölümün temel meseleleri arasında yer alıyor.

Tanrıverdi, meseleleri kendi tekilliklerin ötesinde mevcut sistem içerisindeki yer-

lerini gözетerek ele alıyor. Ferdî mağduriyetlerin kaldırılmasına ve adaletin tesisine geçit vermeyen sistemin arızalarını tespit ve tahlil ediyor.

Kitapta Türkiye'de adaletin tesisi ve huzurun temininin millî iradenin devletin bütün kurumları üzerinde otorite tesis etmesiyle mümkün olabileceği öncülünden yola çıkılıyor. Metnin satır aralarında "Atatürkçülük", "laiklik" vb. ideolojik okumalarla devlet kurumlarının milletin inancı ve gelenekleri aleyhine yaklaşımının Türkiye'ye kaybettirdiklerini ve Türkiye'nin kendi tarihî birikiminden hareketle adımlar atılmadığı takdirde bu durumun daha neler kaybettirebileceğini görme imkânı buluyoruz. Yazar, İslam coğrafyasında ise huzurun İslam ülkelerinin "bir irade" altında toplanmalarıyla sağlanabileceğini öne sürüyor ve bunun gerçekleşme ihtimalini sorguluyor. İslam coğrafyasına barış ve huzur getirmediği gibi ihtilafların, çatışmaların ve iç savaşların asıl sebebi hâline gelen AVRASYA ve Kuzey Atlantik ittifaklarının haricinde bir tercihte bulunmanın Türkiye için zaruret olduğunu belirtiyor. Tanrıverdi bu yolun özelde Türkiye genelinde ise İslam dünyasının Asya-Afrika coğrafyası ("ASRİKA") mihrinde yeni bir ittifaka girmesiyle açılabilceğinin altını çiziyor. Bu esaslı mihrer değişimi teklifinin imkânlarını da kitapta bulabiliyoruz.

28 Şubat'tan 15 Temmuz'a bir bütün olarak, tarihten özellikle de son yirmi yılda yaşanan gelişmelerden hareketle Türkiye'nin, bölgemizin ve dünya siyasetinin nasıl dönüştüğüne ilişkin göz ardı edilemeyecek değerlendirmeler içeriyor.

15 Ağustos 2016 tarihinden itibaren Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanlığı görevini yürüten Adnan Tanrıverdi kitabında, kendi toprağına hükmetmeyi değil hizmet etmeyi ve insanını da terbiye etmeyi değil temsil kuvveti kazanacak şekilde inancı ve değerleriyle kabul etmeyi esas alan bir devlet perspektifi ortaya koyuyor. 28 Şubat'tan 15 Temmuz'a- Türkiye'nin Son 20 Yılına Dair Siyasi Notlar bu perspektifi okura hünerle sunması bakımından dikkatle okunması gereken bir kitap hüviyetini taşıyor.

HERLZ'DEN TRUMP'A UZANAN "SİYONİZM VE FİLİSTİN SORUNU"

Prof. Dr. Mim Kemâl Öke'nin kaleme aldığı ve mazisi doktora yıllarına dayanan *Siyonizm ve Filistin Sorunu (1800-1923)*, meselenin tarihsel kökenlerini son derece objektif, soğukkanlı ve "olması gerektiği gibi" aktarıyor.

Samet Altıntaş

Milliyetçi Yahudiler, Siyon Dağı'nın eteklerinde bir Musevi devleti kurmak istediklerinden beri Siyonizm ve Filistin Sorunu sadece Orta Doğu'nun değil, bütün dünyanın gündeminde. Ama söz konusu düşüncenin bu kadar köklü bir biçimde bugünlere gelmesindeki en önemli isim Theodor Herzl şüphesiz. Onun hikâyesi şöyle başlıyor: Viyana Barosu'nda avukatlık mesleğinin yanı sıra öyküler ve piyesler yazan Bay Herzl, Yahudi sorunuyla bu şehirde tanışır. Hatta bir gün bira içmeye girdiği bir mekânda kimliğinden ötürü aşağılanır. Zihninde kendi ulusunun kadersizliğiyle ilgili çakan şimşekler zamanla çoğalır ve tüm enerjisiyle Musevi gailisine eğilmeye başlar. Halkının meselini, mesele etmesi ise Neue Freie Presse gazetesinin Paris temsilciliğine atanmasıyla başlar.

"Basel'de Yahudi Devleti'ni kurdum!"

Ünlü Fransız yazar Emile Zola'nın da "İtham ediyorum!" diye itiraz ettiği Yüzbaşı Dreyfus (Yahudi asıllı Fransız asker olan Dreyfus, vatana ihanetle suçlanacak; ama işin aslının resmî kaynakların iddia ettiği gibi olmadığı ortaya çıkacaktır) davasını izler. Sonunda suçsuz subayın idamının istenmesine tanık olan Herzl, Yahudilerin dünya üzerinde kıyamete kadar böylesine ezilemeyeceklerini savunmaya başlar. Büyük gayret sonucunda 27 Ağustos 1897'de İsviçre'nin Basel kentinde, üç gün sürecek olan birinci Siyonist Kongresi'ni toplar. Bay Herzl, kongre bittikten sonra defterine şunları yazar: "Basel'de Yahudi Devleti'ni kurdum. Eğer bugün bunu açıklarsam, herkes beni alaya alır. Oysa belki beş, fakat hiç şüphesiz ki elli yıl içinde herkes bu gerçeği görecektir. Yahudi Devleti'nin varlığı manevi temellere oturtulmuştur, bu devlet Yahudi halkının bu konudaki istek ve azmiyle kurulmuştur." Onun fikir babahgını yaptığı 19. yüzyılın sonlarından bu yana Avrupa ve pek tabii Osmanlı'nın politikasını etkilediği "siyasi Siyonizm", bugünlerin reel politığıne uzanıyor. Çünkü ABD Başkanı Donald Trump'ın Balfour Deklarasyonu'nun 100. yılında Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanınması, bütün dünyayı ayağa kaldırdı.

Kimlikleri anılmadan PR malzemesi olanlar...

İşte, Prof. Dr. Mim Kemâl Öke'nin kaleme aldığı ve mazisi doktora yıllarına dayanan *Siyonizm ve Filistin Sorunu (1800-1923)* adlı eser, meselenin tarihsel kökenlerini inceliyor. Gelişmeleri, son derece objektif, soğukkanlı ve "olması gerektiği gibi" aktarıyor. Günümüzde sıklıkla karşımıza çıkan Abdülhamid Han, İttihatçılar ve Mustafa Kemal Atatürk'le ilgili de çarpıcı tespitlerde bulunuyor. Ki bu saptamalar en az Siyonizm ve Filistin meselesi kadar dikkat çekici bilgiler ihtiva ediyor. Son dönem gündemin içine bir

şekilde dahil olan İttihatçılara ayrı bir parantez açmak icap ediyor. Çünkü İmparatorluğun ahir zamanında yönetimde olduklarından dolayı yapılan bütün hatalar onların boyunlarına asılıyor. Ama yine “devrimci subaylar”ın devr-i iktidarlarında vuku bulan Çanakkale ve Kut zaferleri, Medine Müdafaası, Edirne’nin istirdadı gibi hadiseler ya sessiz harflerle konuşuluyor, ya görmezden geliniyor ya da Fahreddin Paşa örneğinde olduğu gibi “İttihatçı bir subay” oluşu nazara verilmeden bir reklam malzemesine dönüşüyor.

“İttihatçılar, en az Sultan Hamid kadar Filistin’i savundular!”

Öke, bugün bazı kesimlerin “İttihatçılar’ın Abdülhamid’i Siyonistlerin işbirliğiyle hal ettiği” tezinin asparagas ve İngiliz iftirası olduğunu söylüyor. Çünkü tarihî verilere göre; İttihatçılarla milliyetçi Musevilerin görece birlikteliği 1909’dan çok sonra başlıyor. Yine yazar, İttihatçıların en az Sultan Hamid kadar Filistin’i savunduklarını şu cümlelerle kaydediyor: “Burada önemli olan ve bilhassa altı çizilmesi gereken; İttihat ve Terakki’nin Siyonistlerin 1914 ile 1918 yıllarında olağanüstü cazip tekliflerine; Almanya ve ABD’nin baskısına ve de fevkalade muhtaç durumlarına rağmen Filistin üzerindeki tasavvurlara geçit vermeyişleridir. Savaşı kaybetme pahasına dahi Siyonistleri reddetmeyi bilmişlerse burada esas kıstas Osmanlı geleneğine uygun olarak, hilafeti bünyesinde barındıran İmparatorluğun menşesindeki ruha, kuruluş misyonuna ya da kısaca dini temeline aykırı bir uygulamaya girmeyi kendilerine yediremedikleri olmuştur.”

Sebilürreşad Şerif Hüseyin’in yolsuzluğunu yazmış!

Yazar, Filistin meselesini Millî Mücadele dönemine kadar getirip; Cumhuriyet’in ilanıya sona erdiriyor. Eserde dikkat çeken bir ayrıntı da Kemalistlerin milliyetçi ve İslamcı çağrısının Mısır, Afganistan ve Hindistan’da nasıl karşılık bulduğu... Mustafa Kemal Paşa’nın “Filistin topraklarının Avrupa emperyalizminin oyun sahası olmasına müsaade etmeyeceğiz!” sözünün, Arap coğrafyasını epey heyecanlandırıldığını kayıtlara düşüyor. Yine İstiklal Şairi Mehmed Âkif Ersoy’un kurucu-yazarlarından olduğu *Sebilürreşad*’ın İngilizlerle iş tutan Mekke Emiri Şerif Hüseyin’in yolsuzluk ve entrikalarını kapsayan geniş bir dosya hazırladığını da, Arap isyanının rakamlarla ifade edersek; Türk tarafına 4 bin 800 şehit, bin 600 yaralı ve 8 bin esire mal olduğunu da öğreniyoruz.

Ezcümle, Prof. Öke’nin tarihçi kimliğiyle sahalara dönmesi, kafa karışıklığının yaşandığı, ideolojik duvarların aşılamadığı, mazinin bugüne menfaatler için boca edildiği böylesi bir zamanda isabet olmuş... Siyonizm ve Filistin Sorunu’na dair “aslında ne oldu?”nun cevabı bu kitapta!

Siyonizm & Filistin Sorunu

Mim Kemal Öke

568 Sayfa

Timaş Yayınları

istanbul sakinleri dünyanın yolculuk

İstanbul'un Sakinleri'nde Şükrü Erbaş'tan Haydar Ergülen'e Ali Ayçıl'den Mario Levi'ye 18 yazar
İstanbul'un öteki sahiplerine dikkatimizi çekiyor; kuşları, martıları, kedileri, köpekleri anlatıyor.

Nisan Yılmaz

İstanbul'un Sakinleri

Haz.: Tuğçe Isıyel

160 Sayfa
Timaş Yayınları

Her ne kadar “İstanbul’un sahibi içinde yaşayanlar” desek de şehre ruhunu katanlar onlar... Kabul edelim şehrin en büyük güzelliği Boğaz’ı görmeden yaşayanlar az değil. 30 yıllık İstanbulluluk hayatında Altın Boynuz’u, Boğaziçi’ni görmeyen çok insanla karşılaştım. Peki ya onlar? Kimden bahsettiğimizi tahmin edenler olmuştur. Gözlerinde, kanatlarında, patilerinde nice hikâyenin izini taşıyan İstanbul’un sakinleri? Boğaz’dan taşıdığı havayı cam kenarlarına bırakılan pilav artığına bulaştıran güvercinler, patilerinde sokaktan geçen her adımın hikâyesine ev sahipliği yapan kediler, seslerinde vapur düdüğünün notalarını barındıran martılar, gözlerinde geçtiği çöplüklerin, varoşların acısını barındıran köpekler... Daha nice.

İstanbul’un Sakinleri’nde bu kez onların dünyasına pencere açılıyor. 18 ayrı hikâyeyi tek çatıda buluşturan Tuğçe Isıyel, şehirle özdeşleşen yazarların hayatlarına dokunan dostlarının öyküsünü derlemiş. Kimi bir martının kanadına takılmış, kimi kedilerin edalı duruşunda bulmuş kendisini. Şükrü Erbaş, Mehmet Güreli, Ethem Baran, Sevin Okyay, Mario Levi, Vecdi Çıracıoğlu, Ali Ayçıl, Irmak Zileli, Haydar Ergülen, Mehmet Sait Aydın, Fuat Sevimay, Gökhan Akçura, Melike İlgün, Ömer İzgeç, Emre Polat, Mevsim Yenice, Ömür İklim Demir ve Pelin Buzluk’un kaleminden şehre anlam katan hayvanların hikâyelerini okumaya var mısınız?

İstanbul’u anlatacak yeni bir kelime bulmak zor belki ama İstanbul’u İstanbul yapan değerleri görünür kılmak kolay. Şehrin ruhuyla beslenen yazarlar bu değerlerin başında geliyor. Kalemleriyle gri kenti renklendiren ustalar daha dikkatli bakıyor şehrin detaylarına.

Şükrü Erbaş, Tarçın’ın coşkulu sevincini taşıyor bize. Onun yoldaşlığını, “İnsan sonsuz bir acıydı. Vapurlar susmuştu. Arabalar susmuştu.

Minareler bile susmuştu da Tarçın kocaman bir yalnızlığa içini döküyordu,” diye anlatıyor. Yalnızlığı bitiren, çocukların merhameti öğrendiği dostlara kent sakinlerinin nasıl vefasız davrandığı ise satır aralarında kendisini gösteriyor: Şimdi ben yalnızım. İstanbul yalnız. Sevgi yoksul. Şimdi hepimiz elimizde bir ölü dünya, koşa koşa bütün iyilikleri unutmaya çalışıyoruz. Müzisyen kimliğiyle de tanıdığımız Mehmet Güreli yaralı bir martıyla buluşturuyor bizi. Kanadından yaralanan Böğürtlen’in acılarını Napoli’ye uzanan iki karganın sohbetini anlatarak kelimelere döküyor. O iyileşince okuyucunun da yaraları iyileşiyor sanki.

İstanbul güvercininin edasını, vakarını ise Ethem Baran kaleme alıyor. “Her kuş uçuğu gökyüzünü genişletir, yeniden yarattı,” sözleriyle başladığı öyküsünde bizi kentten kilometrelerce uzağa götürüyor. Kadim şehirden bir süre uzaklaşan herkesin çektiği gurbeti hissettiriyor bize. İstanbullu güvercinin tüylerinde şehrin silüetine damga vuran camilerin kubbelerini görüyoruz sanki.

Martısı, köpeği, güvercini... Tabii ki kedisiz olamazdı bu derleme. Sevin Okyay, kendi dünyasındakilere yer vermiş. Sokak kedilerinin nasıl da vakur bir ev kedisine dönüştüğünü tecrübeleriyle anlatmış bize. Bahçesinde yerleşik hayata geçen kedilerin dünyasını açmış kalemiyle. Farklı bir İstanbul sakinin hikâyesini ise Vecdi Çıracıoğlu’ndan okuyoruz. Orhan Veli’nin heykelindeki akçakuşunun başına neler mi gelmiş? Hayretle okuyacaksınız.

İnsanın ruhuna dokunan satırların yazarı Ali Ayçil, “Kuş bir hevestir. İnsan bazen başını göğe çevirir ve o büyük hevesin peşine takılır. Yeryüzüne kanatsız bırakılmış olmanın ağırlığıyla o mavi gök altına uçup gidenleri seyrederek,” diye başladığı yazısında İstanbul’un halk güvercinlerinin dünyasına çağırıyor okuyucuyu. Şehirler, kıtalar aşan güvercinlerle ilk karşılaştığı anın heyecanı bize ulaşıyor. Meydanlarda uçuşan,

guklayan güvercinlerin arasında Yahya Kemal’in aziz şehrine varmak için çok uzaklardan kanat çırpınlar var mı acaba? Belli ki hepsi şehrin kanatlı tarihi.

Üzgün Kediler Gazeli’nin şairi Haydar Ergülen’siz bir derleme olamazdı muhakkak. Bu kez Ergülen, şehrin sakinleri arasında kallavi yeri olan kedilerin başka bir özelliğinden bahsediyor: “Kedi sevmenin 10 yararı.” Kedi sevgisinin nasıl başladığını samimiyetle dökmüş cümlelere Ergülen: “Benim kedi aşkım 40’ı üç geçe başladı. Neredeyse 20 yıldır 'son deminde aşk' yakıcılığı ve tutkusunda, haliyle düşkünlükle karışık vaziyette devam ediyor. Ol sebepten olsa gerek, sevmeye de yazmaya da doyamıyorum kedileri,” diyor Ergülen. Muhakkak saydığı faydalardan daha çoğu vardır. Daha sevecen, daha anlayışlı, daha gerçekçi ve daha sayılamayan bir dolu fayda kedilerden öğrenilebilir. Gökhan Akçura ise hayatına renk katan Koko ile yaşadıklarını anlatmış uzun uzun. Evinde bir dost barındıranların en büyük dertleri bir yere gidince emanet edecek yer bulmaları. Akçura da Koko’sunu dostuna emanet ederken bir talimatname hazırlamış.

Ve tabii ki kentteki kanatlıların yemek masası olan pencere kenarları. Kabul edelim, sadece bu öyküyü kaleme alan Melike İlgün değil bu satırları okuyan herkes en az bir kere pencere önüne kanatlı dostları için pilav, ıslak ekmek, simit bırakmıştır. Peki hepimiz dışardan bakınca neye benziyoruz? Sorunun cevabı da öyküde gizli.

Şehirde sadece kendisinin yaşamadığını fark edenlerin heyecanla okuyacağı bir derleme. Etrafımızdan geçen binlerce egzoz, uzayıp göğü delen yüzlerce bina, ayaklarımızın altında ezilen milyonlarca kaldırım taşını paylaştığımız *İstanbul’un Sakinleri*’nin dünyasına yolculuğa hazır mısınız?

Ahmed Günbay Yıldız **Kalbime Sensizliği Anlatamadım**

“Yeryüzünü sel alır da bir damla yağmur suyu düşmez çölleşen dünyama, yanımda sen olmadıkça”, dedirten ve imkânsızlaştırılan bir aşkın hikâyesidir bu roman...

“Aşkın her makamını sürgün yüreğimden sor, Seviyorken ayrılmak, vatansızlık kadar zor” diyorsa vuslatı yakaladığı hâlde başkaları tarafından ayrılığa zorlanan yürekler, işte o hikâye kendisini hafızalara kazır diye yazılır. Yıllar öncesinde gönül dostu bildiğim bir arkadaşımın sohbet ederken doğan bir romanın yarım kaldığı hususunu geç fark edişimin ürünüdür *Kalbime Sensizliği Anlatamadım* romanı diyebiliriz...

O hazin hikâyenin çilesini çeken insanla sohbet koyulaşınca, hayatını efkâr tüten bir lisanla anlatırken âdeta nakledilen her şeyi harf harf yazmıştım hafızama.

Sanki sen edebiyatçısın bunları yazarsın dercesine, hayat yumağını satır satır açışına kayıtsız kalmayacağım düşüncesinde olmalıydı anlatıcısı. Her an, “imkânsız bir aşk”, denildiğinde akla gelebilecek hazin bir hikâye demetinin aday durumundaydı dinlediğim öykü...

Her şeyden önce sıradan bir insan değildi koyulaşan sohbetin anlatıcısı. O bir valiydi...

Onu dinlerken şöyle içsel bir konuşma yapmıştım kendimle: “Yazmalısın bunları. İmkânsız aşk diye işte buna derler!”

Ellinin üzerinde roman yazdım. Her birinin hikâyesi de birbirinden ilginçti ve bana göre yazılmaya değerdi.

Kalbime Sensizliği Anlatamadım, bunlardan biri... En kısa zamanda anlatıcının hikâyesini yazıp kendisine sürpriz olarak imzalayıp sunmak düşüncesindeydim ve öyle de olmuştu. Adını *Mavi Gözyaşı* koyup imzalayarak kendisine sunduğumda hikâyemin kahramanı hiç şaşırmamıştı. Hüzün rengineydi kitaplaşan hikâyesini alırken sesi.

“Bir gönül, içine sığdıramadığı sır yumağını yazıcıya açar da anlattıkları sır olarak kalır mı?” En önemli olanı hikâyenin kahramanının bir hafta sonra beni arayarak kitap hakkındaki durum değerlendirmesini yapıyordu.

“Romanı okudum, eline sağlık ama”, derken sesinin vurgusunda sitem vardı.

Bana göre memnuniyetsizlik notasını yansıtıyordu sesinin tonu. “Beğenmediniz galiba”, dediğimde aldığım cevap kurşun gibi oturmuştu yüreğime.

“Beğenmesine beğendim de bu roman bana göre hem yetim hem de öksüz,” dediğinde şoktaydım ve o devam ediyordu konuşmasına: “İsimler ve mekânlar değişmiş. Çocukların adedinde çoğaltma var. Hikâyenin kahramanını saklamayı başarmışsın da bana göre dinlediğin hikâyenin en önemsedğim örgüsünü yok saymışsın. Sen edebiyatçısın buna bir diyeceğim yok, lakin roman okurları aşkların imkânsız olanına sevdalıdır benim bildiğim. Birbirlerini sevenlerin hem de meşru bir vuslatın sonrasında aileleri tarafından ölüm tehdidi ve taraf tutma savaşıyla birbirlerinden ayrılıyorlarsa orada aşkın imkânsız başlar... Severken ayrılanların romanda noksanlığı o eseri hem yarım hem de yetim bırakır...”

Doğruydı bu. Anlatılan hikâye iki ciltlik bir romanı gerektirdiği için valilik dönemini yazmış kaymakamlık dönemini istemeyerek bile olsa unutmak zorunda kalmıştım.

“Onu da yaz,” demişti. “Yaz ki sevenlerin yuvasını yıkanlar bir daha düşünsünler...”

İşte *Kalbime Sensizliği Anlatamadım* romanının doğuşu!

Roman yarım ve anlatıcısının sitemleri kalbimde bir ukde olarak kalmıştı o günden sonra.

Hayatı mücadelelerle geçen o değerli insanın “onsuz olmaz”, dediği kaymakamlık günlerinin hikâyesini yazmak bana farz olmuştu.

Başladığım romanı bir kenara bırakıp *Kalbime Sensizliği Anlatamadım*, adını koyacağım romana odaklanmıştım.

İsimler ve mekânlar yeniden değişiyordu. *Mavi Gözyaşı*’nın başlangıç hikâyesiydi bu ama yazıcısının tasarrufu da gerekiyordu. Sonunda yarım kalan roman tamamlanmıştı ama çok önemli bir noksanı daha vardı yeniden doğan bu romanın. Bu defa gerçekten yetim olarak doğuyordu zira anlatıcısı artık aramızda değildi.

Dünya bu, o değerli dostuma Allah’tan rahmet dileyerek aziz hatırasına okuyucumuza sunmak kalıyordu yazıcısına.

Vargel çiçekleri ve vargit çiğdemlerinin daveti ve uğurlayışıyla, akrostiş şiirlerle süslemeye çalıştığım *Kalbime Sensizliği Anlatamadım* romanının hikâyesi, işte böyle bir şey. Öyküsü sizlerle, hikâyenin kahramanının adı da benimle kalsın...

Kalbime Sensizliği Anlatmadım

Ahmed Günbay
Yıldız

352 Sayfa
Timaş Yayınları

İSTANBUL'U HANGİ KİTAPLARDAN OKUYALIM?

İstanbul, Dersaadet ya da Byzantion... Hangi adla anılırsa anılsın kültürlerin, dillerin, dinlerin kaynaştığı muhteşem bir şehir. Seyyahlar, yazarlar, şairler onun güzelliğini tarih boyunca anlattılar. Geniş bir kent kitaplığından söz edebiliriz. Biz de o kitaplardan mini bir seçki hazırladık.

Cenk Ünlü

İstanbul, tarih boyunca seyahatnamelere, romanlara, öykülere araştırmalara konu olmuş, dünya üzerindeki en etkileyici kentlerden biri. Tarihi, mimarisi ve doğal güzellikleriyle her dönem cazibe merkezi olmayı başarmış, Doğu'yla Batı'nın kaynaşıp buluştuğu bir metropol. Hakkında yazılanlar dev bir kütüphaneyi dolduracak hacimde. Son elli yılda çarpık yapılaşma ve betonlaşmayla bilinçsiz imar politikalarının kurbanı olsa da silueti, camileri, sarayları, boğazı, martılarıyla o sevenlerinin gözünde hâlâ "Aziz İstanbul." Bu yazıda İstanbul kitaplarının izini sürüp bir seçki hazırladık.

İSTANBUL'DA YAŞAMA SANATI / HALUK DURSUN

İstanbul tarihi ve doğal güzellikleriyle görkemli bir şehir. Keşfe açık. İstanbul'da yaşamak da İstanbullu olmak ve İstanbul'u hakkıyla bilmek anlamına gelmiyor. Çünkü gerçekten İstanbul'da yaşamak bir sanat. Bir gayreti gerektiriyor. Haluk Dursun kitabında klasik bir nostalji edebiyatıyla yakılıp yıkılanlara, uçup gidirenlere ağlayıp sızlanmak yerine, "Ele geçmezse eğer sevdiğimiz, çare ne; eldekini sevmeliyiz," diyerek bu hâliyle İstanbul'u yeniden tanımaya, keşfetmeye, keyfini çıkarmaya, orada yaşamayı bir sanat hâline getirmeye çağırıyor. "İstanbulcular'ın İstanbul'u sevmesi için tanınması, geçmişteki önemini ve tarihî güzelliklerini bilmesi gerekir. Yeni İstanbullu, eski hemşehrilerinin nasıl yaşadığını, hangi güzellik ortamı içinde bulunduğunu görüp tadamamış olsa bile en azında duyabilmeli, öğrenebilmeli ve imrenebilmelidir."

İSTANBUL'U ANLAMAK / TURGUT CANSEVER

Dünyada, Ağa Han Mimarlık Ödülü'nü üç kez alan tek mimar olan Turgut Cansever'in İstanbul'a ilişkin derinlikli görüşlerine yer verilen kitapta "İslam mimarlık mirası içinde İstanbul" önemli yer tutuyor. Boğaziçi'ni, İstanbul'da bahçe kültürünü anlatırken İstanbul'un geleceğine dair tespitlerde bulunuyor. Düünden bugüne İstanbul'daki imar hareketleri ve önemli yapıların restorasyonları hakkında önemli bilgiler veriyor. Kitap tarihi yarımadaanın yüz yüze geldiği meseleleri ve bu eşsiz şehre ilişkin pek çok konuya değinip, çözümler sunuyor.

CİHAN PAYİTAHTI İSTANBUL / ÖNDER KAYA

Bu kitap sizi, 20. yüzyılda büyük göçlere ve bilinçsiz imar politikalarına direnmeye çalışan İstanbul'un 2500 yıllık tarihine gravürler, fotoğraflar ve resimler eşliğinde bir göz atmaya çağırıyor. Bunu yaparken de yer yer isyanlara, "küçük kıyamet" diye anılan depremlere, şehir içinde bina edilen saraylara, hanlara, kilise ve camilere kronolojik bir silsile ve sistemli bir bütünlük içinde yer vermeyi hedefliyor.

İSTANBUL'UN İLKLERİ / SÜLEYMAN FARUK GÖNCÜOĞLU

İstanbul tarihi üzerine verdiği dersler ve yazdığı birçok kitap ve makaleyle tanıdığımız Süleyman Faruk Göncüoğlu, *İstanbul'un İlk'lerini* bulup çıkarıyor arşivin tozlu sayfalarından... İstanbul'a tayin edilen ilk validen, İstanbul'un ilk efsanesine, ilk sergi salonundan, Anadolu'dan İstanbul'a ilk büyük göçe kadar çok farklı konuda zengin bilgiler veriyor. Kitapta sadece Osmanlı'nın İstanbul'u yok, şehrin ilk kurulduğu yıllara da götürüyor yazar bizi. *İstanbul'un İlkleri*, İstanbul'un tarihiyle ilgili farklı kaynaklardan ulaşacağınız bilgileri derli toplu sunuyor.

DERSAADET / MÜNEVER AYAŞLI

"İstanbul, musikiyiyle, edebiyatıyla, güzel, sanatlarıyla, tasavvufu, güzel hayatı, leziz yemekleri, zarif insanları ve nükteleri ile bitip tükenmez... Fakat biz tükendik, üzüntüden, yeisten, ümitsizlikten tükendik... Zira 'yıkıldı, yandı, ağaçlar kesildi, balık tükendi, çayırılar kurudu' demekten yorulduk..." Münevver Ayaşlı, *Dersaadet* isimli eseriyle; bahçeleri, yüksek duvarları, konak-yalı mimarisi, sahil-sarayları ve hepsinden öte insanlarıyla eski İstanbul'un şimdi tarih sayfalarında kalan silüetini zamanımıza düşürüyor. Devraldığı Osmanlı kültürü ve estetiğiyle birlikte, sadece İstanbul masalını değil, tarih ve felsefesini de anlatıyor.

MAZİYE BİR BAKIVER / DURSUN GÜRLEK

Kültür tarihçilerimizden Dursun Gürlek, *Maziye Bir Bakiver* diyerek, geçmiş zaman bağlarından ve bahçelerinden zengin bir demet sunuyor. Dersaadet'in cumbalı evlerinde, eski İstanbul hanımlarının yaptıkları "pencere sohbetleri"ni, ahşap evlerin cephelerinde yer alan "Ya Hafız!" levhalarının ne anlama geldiğini, bir zamanlar Ayasofya'nın etrafını saran farelerin nasıl ürkütüldüğünü, Fatih'teki Şekerci Han'ı mesken hâle getiren şeker insanların, şairlerin, yazarların hâllerini, Galata Mevlevihanesi'nde icra edilen sema törenlerini ve hatıralarda kalması gereken daha pek çok tabloyu gözler önüne seriyor.

YİTİP GİDEN İSTANBUL / ÖNDER KAYA

Şehir tarihçisi Önder Kaya bir zamanlar İstanbul'un en güzel köşelerinde yer alan, içleri cıvıl cıvıl olan ama tarihe, bilgisizliğe, beceriksizliğe yenik düşmüş mimari eserlerin peşine düşüyor... Ahi Çelebi Camii, Aya Poliektos Kilisesi, Fatih Medreseleri, Acemoğlu Hamamı, Şehzade Aşhanesi, Amcazade Yalısı, Cellat Mezarlığı, Revani Çelebi Camii, Darüşşafaka, Ayastefanos Anıtı, Bayezid Yangın Kulesi, Ayaspaşa Mezarlığı... İstanbul'un kaybolan önemli yapılarının, unutulmuş kıymetli mirasın hikâyesi akıcı bir şekilde dile geliyor.

GÖZÜNÜZDEN KAÇMASIN!

Aziz İstanbul, Yahya Kemal
Boğaziçi Mehtapları, Abdülhak Şinasi Hisar
İstanbul Gezi Rehberi, Murat Belge
İstanbul Nasıl Gezilir, Haldun Hürel
İstanbul, Edmondo De Amicis
İstanbul-Hatıralar ve Şehir, Orhan Pamuk
Modern İstanbul'un Doğuşu, Murat Gül
Yaşadığım İstanbul, Selim İleri
İstanbul Hakkında Her Şey, Saffet Emre
Tonguç & Pat Yale
İstanbul Ansiklopedisi, NTV Yayınları

Lavinia

Lavinia Petti

Yazmak belirsiz bir ülke, sonunda delirebilirsiniz!

Genç İtalyan yazar Lavinia Petti, fantastik türe usta işi bir eser armağan etti: Sis Hırsızı. Petti ile yazarlığa başlama serüvenini, kitabını ve hayatını konuştuk...

Zehra Onat

İyi edebiyat nedir diye sorsalar, herhâlde, “İyi edebiyat, okunduğunda insanın kimyasını değiştiren edebiyattır,” derdim. Aniden karşınıza çıkan bir ifade, benzetme, tamlama; bazen bir cümle ya da tümenden bir paragraf... Bir anda bütün kimyanızı değiştiriyor, dile olan inancınızı arttırıyorsa; hayal dünyanız imgelerin hücumuna uğruyor ve vurulduğunuz cümleyi, ifadeyi düşünmeden edemiyorsanız; yüzünüze bir keder, bir gülümseme gelip yerleşiyorsa, işte iyi edebiyat budur! *Sis Hırsızı*’nı okurken altını çizdiğim satırların yanına kalpler, gülücükler, ünlemler koyup durdum bu yüzden. Ve elbette şunu düşündüm: 1988 doğumlu Lavinia Petti bu yaşında bunca bilgeliğe nasıl erişti? Röportajı okurken göreceksiniz, aynı belgelik buraya da yansıdı.

Günümüzde internet pek çok şeyi bulabildiğimiz bir alan olmakla birlikte hakkınızda çok fazla bilgiye ulaşamadık. Öyleyse önce biraz sizi tanıyalım. Kitaplarla ilişkiniz ne zaman başladı? Nasıl bir çocukluk geçirdiniz?

Çocukluğum, genel olarak büyülü geçti diyebilirim. Bir grup erkekle büyüdüm, ahşap

kulübelere tırmanıp, onları inşa etmeyi öğrendim. Ancak en çok hatırladığım şey kitaplar. Her yerde kitaplar vardı. Ben çok erken okumaya başladım, annem bana çok küçükken öğretti okumayı. Çocukluğumda başlayan ve beni asla terk etmeyen “hikâye aşkı”nda onun çok büyük bir katkısı var. Bana ve erkek kardeşime her gece hikâyeler anlatırdı. Ama ben onun eski hikâyeleri okumasını istemezdim: Bizim için yenilerini uydurmasını isterdim. Dünyanın en küçük parçasında bile hikâyelerin olduğunu görebiliyordum. Var olan her şey kendi hikâyesini taşır. Sonra bir gün bundan sıkıldı ve bana beş ya da altı tane oyuncak aldı ve şöyle dedi: “Şimdi sıra sende. Kendi hikâyeni yarat. Bu oyuncakları kullanabilirsin.” Sanırım, her şey böyle başladı. Altı ya da yedi yaşındaydım...

Peki, yazmaya nasıl ve ne zaman karar verdiniz? Yazma isteği hep içinde yaşayan bir duygu muydu, yoksa belli bir süre sonra mı kendini göstermeye başladı?

Doğal olarak gelen bir şey. Önce hikâyeleri okursunuz, sonra onları anlatmak istersiniz,

en sonunda da onları yazarsınız. İlk hikâyem sincap-
la ilgiliydi; utanç vericiydi. Kardeşim ve kuzenlerim
için çok fazla kısa masal yazmıştım. Ancak, yazının ne kadar
güçlü olduğunu 14 yaşımdayken fark ettim. Fantastik bir roman
yazdım; bir dünya yarattım ve kendime söylediklerimden ötürü
heyecanlandım: Büyü, bir şekilde gerçek oldu.

**İlk eserinizi olan *Sis Hırsızı*'nı kaç yaşında yazmaya başla-
dınız? Ne kadar sürdü?**

17 yaşındaydım. Bundan on yıl önceydi, yazmak dokuz ayımı
aldı. Ben yavaş yazarım. Tüm hayatımı bu kitabı yeniden yazma-
ya harcardım, çünkü benim için çok önemli. Yazdıklarımın veya
yazacağım şeylerin aynı anlamlara gelip gelmeyeceğini bilmiyo-
rum. Bu öyküye kendimi o kadar verdim ki her şey bittiğinde,
yani kitap yayımlanıp okura ulaştığında kendimi bomboş hisset-
tim. Beklenmedikti, çok güzel ve çok zordu...

**Çok katmanlı bir kurgusu ve yoğun bir dili var *Sis Hırsı-
zı*'nın. Neden bu kadar işçilik isteyen bir romanla başladı-
nız yazmaya? Pekâlâ, çok daha rahat altından kalkabile-
ceğiniz bir kitap yazabilirdiniz...**

Bu mükemmel bir soru! Her zaman merak ediyorum: Neden
daha kolay hikâyeler yazmıyorum? Neden hayatımı bu kadar
karışık hâle getirdim? Çünkü ben buyum. Kim olduğuma karar
vermediğim gibi ne yazdığımı da karar veremem. Tıpkı hikâye-
lerim gibi ben de çok katmanlı bir insanım. İşleri kolaylaştırmak
için şimdi çok çalışıyorum. Sadece okuyucular için değil, aynı za-
manda kendim için. Yazmak, kendinizi ve gerçekte olan teması-
nızı kaybedebileceğiniz belirsiz bir ülke; sonunda delirebilirsiniz.

**Peki, her şeyin mümkün olduğu bir dünya kurgulamak
neden bu kadar ilginizi çekiyor? Sizi buna çeken şey ne?**

Benim sınırlarım yok, sevdiğim bu. Elbette, kurallarım var -tüm
dünyalar kendi kurallarına sahiptir- ama bunlar benim koydu-
ğum kurallar. Yazarken küçük bir tanrı gibisin. Demek istediğim,
yazdığınızda bir tanrısınız zaten; karakterlerinizin, yerlerin,
hikâyenin, zamanın tanrısı... Fakat yeni bir dünya yarattığınız-
da, tüm evrende başka hiçbir yerde olmayan bir şeyi şekillendi-
riyorsunuz. Önce kafanızdadır ve sonra birdenbire gerçek olur.
Her neyse; işte bu büyüdür, değil mi? Ve insanlar var -okuyucu-
lar-, gelip sizin dünyanızı, zihninizi ziyaret ediyorlar.

**Fantastik türde kitap yazmanın kendine özgü zorlukları
var mı?**

Okuduğumuz kitapların çoğu hayal ürünü ama okurken bunu
unutuyoruz. Bu türde ise her türlü meyveyi yetiştirebileceğiniz
geniş bir alan var, bu yüzden fantastik yazarları kendilerini
biraz daha fazla zorlamalıdır.

En zoru, hangi konu hakkında yazmak istediğinize karar vermek.
Elflerden, sihirli değneklerden veya ejderhalardan bahsetmiyo-
rum. Hikâyenize ne tür bir sihir koymak istediğinize veya neye
ihtiyacınız olduğuna karar vermelisiniz. Ben gerçeklik ve hayal
gücü arasındaki sınırdaki ilerlemeyi seviyorum. Bu sınırlar keskin

Anneannemin tutkusu sayesinde Arapça eğitimi aldım

**İslam araştırmaları alanında
çalıştınız. Sizi buna teşvik eden
sebepler nelerdi?**

Aslında sahada çalışacak pek vaktim
olmadı. Arapça eğitimi aldım, çünkü yeni
kültürler tanımayı seviyorum. Anneannem
de bir Arapça öğretmeniydi, onun tutkusu
da beni etkiledi. Savaş başlamadan hemen
önce Şam'da birkaç ay çalışmak gibi inanıl-
maz bir şansa eriştim ve o günler şimdiye
kadarki hayatımın en güzel dönemiydi.
Ondan sonra her şey değişti. Bir dili öğren-
mek, bir ülkede yıllarca yaşamak demektir;
oysa benim için her şey bir anda sona erdi,
anlıyor musunuz?

**Peki, bu alana adım atarken
şaşırdığınız, hayret ettiğiniz bir
şeyler çıktı mı karşınıza?**

Arap ülkeleri birbirinden çok farklı, bu
yüzden sadece Suriye ve Ürdün hakkında
konuşabilirim. Şimdi her şey değişti. Şimdi
insanlar korkuyor. Ben de korkuyorum.
Müslümanlar için değil, insanlık için...

Orada yaşarken, güvende hissetmediğim
bir an bile olmadı. Onlara güveniyordum.
Arkadaşlarımdı; onlar da tıpkı bizim gibi
erkekler ve kadınlardı. Adımı düzgün telaf-
fuz edemeyen ve daima şakalar yapan öğ-
retmenimi sevmiştim. Açık fikirliydiler, Batı
kültürüne çok yakındı. Gezip dolaşırken,
konuşurken yabancıymış gibi hissettiğiniz
yerler de vardı. Ama bu gayet normal.

**Birikiminize nasıl bir katkı sağladı bu
seyahat?**

Orada hayatın kendisi, her gün her yönden
birikimime katkıda bulundu. İnanılmazdı.

Tek başıma seyahate çıktığım ilk yerdi.

Yalnızdım, biliyorsun. Ve yalnız seyahat
ederken aslında herkesle birlikte seyahat
edersin. Yolculuklara, insanlara ve dünyaya
olan sevgimi burada buldum.

Anna & Pen

ve yanıltıcı. Okuyucularımın neyin gerçek olduğunu ve neyin olmadığını merak etmelerini istiyorum.

Sis Hırsızı'nda bu sınır psikolojiktir. Şimdi yazdığım romanın sınırı ise mitolojik.

Bundan sonra yine bu türde yazmaya devam edecek misiniz, yoksa başka türlerde yazmak gibi düşünceleriniz var mı?

Daha gerçekçi olan bir hikâye yazıyorum. Bu bir macera ama başka bir dünyada gerçekleşmiyor. Karakterler Napoli sokaklarında dolaşıyorlar. Ama gerçeküstü olaylar her yerde. Sonunda okuyucular neye inanacaklarını kendileri seçecekler.

İmge oluşturma, gerçekliğin gözlemlenmesiyle başlar

***Sis Hırsızı*, kaybetmek, aramak, bulmak üçgeninde ilerliyor. Aramak bir yerden sonra bulmaktan da önemli bir hâl mi alıyor Antonio için? Ne dersiniz?**

Ben nostaljik biriyim. Geçmiş seviyorum. "Şeyler" geçip gittiğinde ancak onları anlayabiliyorum. Bu çok üzücü ama aynı zamanda doğru. Doğru olduğunu hissettiğim şey hakkında yazıyorum.

Antonio Tirnail'de gitmemesi gereken yerlere gidiyor, hiçbir uyarıyı dinlemiyor. Niçin durmadan başını derde sokuyor?

Kahramanlar öyledir, biliyorsun. Asla dinlemezler. Fakat Sanırım Antonio, özellikle, başına gelenlerin rüya olmadığına inanmakta çok zorlanıyor. Bu yüzden kendine özgü yöntemlerle Tirnail'e meydan okuyor.

Antonio, Tirnail'de hayatına temas eden insanlarla karşılaşılıyor ve bir çeşit yüzleşme yaşıyor. Geçmişini hatırlamanın, ona sahip olmanın bir bedeli mi yüzleşmek?

Bu gerekli. Birkaç yıl önce bir grup doktor, amneziden dolayı zihinsel problemleri olan ve geçmişini hatırlayamayan insanlar üzerinde bir araştırma yapmıştı. Bu kişiler sadece geçmişini hatırlamaktan aciz değillerdi, aynı zamanda geleceği de planlayamıyorlardı. Kitabın başında Antonio zihinsel bir hapis-hanede yaşıyordu; burada tutukluydu ve uyuşmuş durumdaydı. Çünkü geçmiş yoktu. Bunu keşfettiğinde, geçmişini tekrar bir parçası hâline getirdi ve böylece yola devam etmeye hazır hâle geldi.

İsmi kaybetmenin önemine de vurgu yapıyorsunuz. Bir şeyin kendisi ve ismi arasındaki bağlantı neden bu kadar önemli? İsimlerimiz bizim kimler olduğumuzu belirliyor mu gerçekten?

Bazı eski inanışlara göre, bir erkeğin ismiyle kaderi arasında bir bağ vardır. Eski bir hikâye. İsimler önemlidir. Bir yazar için de önemlidir. Eğer bir ismi yoksa karakteri-

İnsanlar durmuş saatlerini bana veriyorlar

Biraz da durmuş saatler koleksiyonundan bahsedelim. Durmuş saatler neden ilginizi çekiyor?

Bu garip. İlk durmuş saatimi terk edilmiş bir evde aldığımı hatırlıyorum; birinin hayatını aldığımı sanıyordum. Bu ürpertici, biliyorum, ama işte böyle başladı. Şimdi insanlar durmuş saatlerini sanki geçmişleriyle ilgilenmemi istemiş gibi bana veriyorlar.

Peki, kitabınızdaki durmuş saatleri onaran Yüce Saatçi ile aranızda benzerlikler var mı?

İkimizin de gözlük takmamız dışında, hayır diyebilirim ☺

Sis Hırsızı

Lavinia Petti

Çev.: Esmâ Fethiye Güclü
443 Sayfa
Timaş Yayınları

niz de yok demektir. Genel olarak konuşursak, isimler bize bir kimlik kazandırır. Geçmişten bir hediye. Ebeveynlerimiz bize hayatımız boyunca taşıyacağımız bir isim verirler.

Neden isimleri çok sevdiğimi bilmiyorum. Belki de garip bir isme sahip olduğum gerçeğine dayanıyordur. Kendimi tanıttığım zaman hiç kimse anlamıyor. Bu çok komik. Çocukken bundan nefret ederdim, hatta değiştirmek bile istedim, ama sonunda kendimi bu şekilde kabul ettim.

Aile ilişkileri de sorunlu Antonio'nun. Babasından ayrı büyüyor, annesiyle de o yakınlığı kuramıyor. Bu durum onun dünyasında nelere yol açıyor sizce?

Her şeye. Herkesle bir çözülmesi gereken bir hesabı var, bu yüzden geçmişinden gelen tüm insanlarla yüzleşmek zorunda.

Kitabın bir yerinde: "Yazarlar yaşamlarını yaşamayı hayal ederek kazanır," diyorsunuz. Oysa sen seyahat etmeyi seven birisiniz. Hayata karışarak yazan yazarlardan mısınız?

Kötü, çok kötü... Antonio gibi değilim, aktif biriyim. İmge oluşturma gerçekliğinin gözlemlenmesiyle başlar. Ancak bu şekilde olmak da yazmamda hiç yardımcı olmuyor. Belli bir noktada belki, ama yine de sabit kalmaktan nefret ediyorum. Seyahat ediyorum, çokça spor yapıyorum, dışarı çıkıp dünyayı keşfetmekten zevk alıyorum. Peki bunları ne zaman yazacağım? Zihnim her zaman çalışmaya devam ediyor, uyurken bile. Ama bir çözüm bulmalıyım. Hâlâ hayatımı bir dengeye oturtmaya çalışıyorum. Bu yüzden bunun için bir cevabım yok.

Sis Hırsızı kaç dile çevrildi?

Dört: Fransızca, İspanyolca, Lehçe ve Türkçe. Çılgınca, değil mi?

Böyle görkemli bir metin yazdıktan sonra, kitabın ruhunu ve duygusunu yansıtıp yansıtamayacaklarına dair çevirmenlere güveniyor musun? Yoksa endişeleriniz var mı bu konuda?

Onlara güvendiğimi söyleyemem. Umarım iyi iş çıkarmışlardır. Elbette endişeliyim, ama fazla değil.

Son olarak, şimdilerde neler yazıyorsunuz?

Evden kaçan çok küçük bir kız hakkında bir hikâye. Tıpkı Antonio gibi o da geçmişini arıyor. Fakat büyülü ormanlar yok, gözyaşlarının kaybolduğu denizler de yok. Eski bir şehir ve onun iblisleri var; gerçek olabilirler ya da olmayabilirler...

inina

B

ir sanat eserinin -bu bir film, kitap ya da bir tablo olabilir- sizde bıraktığı bir iz, tat ya da düşünce vardır; zaman geçtikçe içinizde tortusu kalan, kendini tekrar eden... 1897 doğumlu Norveçli yazar Tarjei Vesaas'ın romanlarını okumayı

bitirdiğimde aklıma ilk gelen, bu yazar aynı zamanda bir şair olmalı düşüncesiydi. - Vesaas'ın aynı zamanda çok iyi bir şair olduğunu sonradan öğrenecektim.- Bir şiir gibi konsantre, yer yer sembolik aynı zamanda bu kadar yalın yazma becerisi 30 kere Nobel'e aday olan bu yazarı eşsiz kılan özellikler. Vesaas, romanlarının geçtiği mekânlara benzer Norveç kırsalı Vinje'de üç yüz yıldır ailelerine ait olan bir evde doğdu. Çiftçilikle geçinen ailenin en büyük çocuğuydu. Babasının isteğine uyararak aile işini sürdürmek yerine edebiyatı seçme konusunda uzun süre tereddüt yaşadı. Yazar, II. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkisini yoğun bir şekilde hissetti ve bu etkiyi eserlerine de yansıttı. İlk okumaları Rudyard Kipling, Knut Hamsun, Selma Lagerlöf üzerinde yoğunlaşan Norveçli yazar oldukça verimli geçen yazın hayatını İskandinav Edebiyat Ödülü'ne layık görülerek taçlandırdı. Tarjei Vesaas'ın ilki 1923 yılında yayımlanan 23 roman, 4 öykü ve 6 şiir kitabı bulunuyor.

1957'de kaleme alınan, daha sonra filme de çekilen *Kuşlar* ile Melih Cevdet Anday'ın çevirisiyle 1973 Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'ne layık görülen *Buz Sarayı* isimli romanları yazardan bahsederken ilk zikretmemiz gereken eserlerden.

“Ben senin gibi göremiyorum Mattis,” der, ablası Hege. Tıpkı dünyayı Mattis gibi göremeyen kasaba halkı gibi. Çünkü Mattis diğerlerinden farklıdır: Güçlülük, bilgelik ve güzellikten yoksundur o. Bu yüzden diğerleri tarafından bir türlü anlamama ve onlara kendini anlatamamanın yarattığı yalnızlık, karakteri iç sesiyle baş başa bırakır. Tıpkı yetişkinlerin dünyasında kendini yalnız hisseden çocuklar gibidir. O da bu izole olmuş yaşamında çevreyi kendine göre yorumlar, doğaya mistik anlamlar yükler; kavak ağacına düşen yıldırım ya da hikâyenin merkezindeki çullukta olduğu gibi. Mattis'in tekdüze yaşamına heyecan getiren bu kuş, onun için ilk önce, güzel bir değişimin olacağına dair olumlu bir işaretken, ölümüyle de beklenmedik kötü şeylerin olabileceğine dair uğursuz bir işarete dönüşür. Oysaki günlük yaşam sorunlarına dalmış insanlar için altı üstü bir kuştur. Aslında mucize diye nitelenebilecek olaylara bile sıradanmış gibi bakan insanlara nazaran Mattis doğayı ve kendi varlığını idrak etme yeteneğine sahiptir.

Köylüler, çitlerin ötesindeki iki kuru kavak ağacına kardeşlerin adını vermişlerdir: İş arama denemeleri hep sonuçsuz kalan

İyi bir şair de olan Norveçli yazar Tarjei Vesaas, **Kuşlar** ve **Buz Sarayı** romanlarında korku, acı, yalnızlık, yabancılaşıma gibi temaları oldukça yalın, incelikli ve sarsıcı bir üslupla ele alırken okura bir edebi şölen vad ediyor.

Bu romanları ancak bir şair yazabilirdi!

Didem Koca

çevresi tarafından alık, budala olarak nitelenen 37 yaşındaki Mattis'in ve anne babaları öldüğünden beri kardeşinin bakımından sorumlu olan 40 yaşındaki abla Hege'nin adını. Örgü şişleri elinden düşmeyen Hege hırka örerek evin geçimini sağlar. Abla, kurulmuş bir makineymişçesine çalışmayı hiç bırakmaz. Saçındaki bir tel beyaz saç bile onu geceler boyu ağlatmaya yeterken çalışmayı bıraksa ve bir an durup düşünmeye kalksa kuru bir kavaktan farkı olmayan hayatını düşünmek onu büyük ihtimalle varoluşsal bir krize sokacaktır. Hege mutsuzluğunun acısını biraz da kardeşinden çıkarır, ona karşı günden güne artan tahammülsüzlüğüyle kendini gösterir bu durum. Tabii biz sadece Mattis'in gözünden görüyoruz ve roman boyunca Hege'nin iç dünyasıyla ilgili tam olarak bir fikre sahip olamıyoruz. Yine de oduncunun iki kardeşin dünyasına girişiyle sormadan edemiyoruz kendimize; Hege misali hayatımıza giren biri sayesinde bir çıkış yolu bulsaydık ne yapardık, diye. Kardeşimiz yerine isteklerimizi ve kendi hayatımızı seçmeyi bencilik olarak mı görürdük, yoksa bunca yıl baktığımız insan bir anda sırtımızdaki kambur hissiyatı mı verirdi?

Yazarın iki kitabında da tabiat sanki müstakil bir karakter gibi vücut bulmakta. *Buz Sarayı* romanında bu durum sarayın kendisiyle ete kemiğe bürünür hâle geliyor. Kitaptaki önemli olan toplam üç karakterden biri bütün görke miyle tasvir edilen buz sarayı. Bu saray, ateşe hayran pervane misali etkiliyor insanları, hem tehlikeli hem de baştan çıkarıcı bir yanı var... Baş karakterlerimiz on bir yaşındaki Siss ve Unn. Geriye kalanların ise bir ismi bile yok, teyze, anne, çizmeli çocuk gibi... Bu iki küçük kız çocuğu diğerlerine tuhaf gelen, kelimelere dökülemeyen bir bağ ile birbirlerine bağlanıyorlar. Aynadaki yansımaları oluyorlar birbirlerinin. Onca insan içinden görünürdeki bütün farklılıklarına rağmen kendisini anlayacak, yalnızlığını paylaşacak o kişiyi bulmanın ve bulur bulmaz da kaybetmenin acısını yaşıyor Siss. Sonrası arayış, bağlılık, inkâr ve yas süreci şeklinde gelişiyor. Bu yas sürecinden çıkış ise buz sarayı metaforu üzerinden anlatılmış. Buz sarayı erimeye başlarken her şeyi, herkesi bütün acısını da alıp götürsün, yok etsin istiyor Siss ama bir kez daha hayat galip geliyor. Tıpkı yaşam döngüsünde olduğu gibi bir şeyler ölürken diğerleri baharın gelişiyiyle yeniden doğuyor.

"Kırk yaşında bile değilim"

İki romanda da tabiat tek başına bir karakter fakat özellikle su ögesi yoğun bir şekilde vurgulanmış; çağlayan, göl, nehir, buz, yağmur... Hani neredeyse yazar sudan korkuyor dedirtecek kadar güçlü bir etkisi var. Bu etkiyi en çok *Kuşlar* romanında Mattis'in fırtına korkusunda ve gölde boğulma tehlikesinde hissediyoruz. Göl kenarında yaşayıp yüzme bilmeyen buna rağmen kayıkçılık yapan karakterimiz Mattis kayığı su alınca "Boğulmak istemiyorum," diye çırpınır çünkü "çok erken"dir, daha kırk yaşında bile değildir. Bir kadın tarafından sevilmemiş, yetişkinlerin dünyasında kendine bir yer edinememiş, saçları bile beyazlamamıştır. Su hayatın yerini alan bir semboldür. Yetişkin olabilmek için boğulmadan karşı kıyıya geçebilmek hatta aynı anda her iki kıyıda birden olabilmek, fırtınanın ortasında korkmadan durabilmek gerekmektedir.

İlk başta bu ıssız ve soğuk İskandinav dünyasına girmekte yabancılık çekseniz de Vesaas'ın, korku, acı, yalnızlık, yabancılaşma, yetişkinliğe geçiş gibi konuları oldukça sade ve bu sadelikten beklenmeyecek kadar sarsıcı bir şekilde ele alışı oldukça etkileyici ama asıl etkisini kitabın kapağını kapatıp kendi dünyanıza döndüğünüzde hissediyorsunuz.

Kuşlar

Tarjei Vesaas

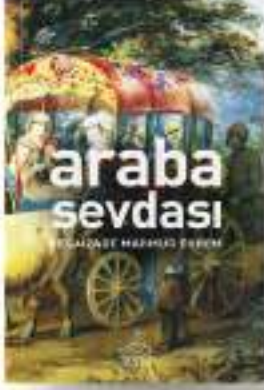
Çev.: Deniz Canefe
236 Sayfa
Timaş Yayınları

Buz Sarayı

Tarjei Vesaas

Çev.: Melih Cevdet Anday
180 Sayfa
Timaş Yayınları

ARABA SEVDASI

Recaizade Mahmud Ekrem, 224 Sayfa, Antik Kitap

Türk edebiyatının ilk gerçekçi romanlarından biri olan *Araba Sevdası*, İstanbul'un Batı'ya özenen sosyete yaşamını komik ve alaycı bir dille ele alır. Recaizade Mahmut Ekrem, son dönem Osmanlı'da Batılılaşma hareketiyle birlikte yaşanan değişimi Bihruz karakteriyle ironik biçimde anlatır.

MINYELİ ABDULLAH

Hekimoğlu İsmail, 272 Sayfa, Timaş Yayınları

İlk kez 1967 yılında Babiâli'de Sabah gazetesinde tefrika edilen *Minyeli Abdullah*, o kadar büyük ilgi görür ki bu kitabı yayımlamak için bir yayınevi kurulur. Kitap olarak yayımlandığında dört ay gibi kısa sürede 50.000 adet satılır. Dönemin Türkiye'si için çok dikkate değer bir durumdur bu. Minyeli Abdullah'ın Türkiye'yi ayağa kaldırdığı günün üzerinden tam 50 yıl geçti. Birkaç nesli büyüten kitap Minyeli Abdullah 50. yılında ilk kapağı ve özel baskısıyla yeniden raflarda...

ÇAMUR, TER VE GÖZYAŞI

Bear Grylls, Çev.: Perihan Sevede Nacak, 352 Sayfa, Portakal Kitap

Çamur, Ter ve Gözyaşı, Bear Grylls'in sıradan bir insanken dünyaca ünlü bir macerapereste ve kitapları 29 dile çevrilen, çok satan bir yazara dönüşen hayatının aksiyon dolu hikâyesi... Sadece *İnsan Doğaya Karşı* hayranlarının değil, birinci ağızdan macera dolu hikâyeleri dinlemeyi seven maceraperestlerin ve adrenalin bağımlılarının da okuması gereken bir kitap. Korkusuz kâşifin hayatına bir iç bakış... Akıcı üslubu ve kişisel detaylarla bezeli merak uyandıran anekdotlarıyla keyifli bir okuma sunuyor.

MANTIKU'T-TAYR

Feridüddin Attar, Çev.: Sedat Baran, 368 Sayfa, Antik Kitap

İslam ve İran edebiyatında önemli bir yere sahip olan *Mantıku't-Tayr*, Doğu edebiyatında sıkça görülen yoğun sembolizm ve ağıdalı üsluptan uzak olmasıyla farklı bir yere sahip. Feridüddin Attar'ın sade ve anlaşılır temsillerle berraklaştırdığı bu tasavvufi yolculuk okuyucuya ufuk açıcı bir tecrübe sunuyor.

S E Ç T İ K L E R İ

PAN

Knut Hamsun, Çev.: Behçet Necatigil, 208 Sayfa, Timaş Yayınları

"Teğmen Thomas Glahn'ın Notlarından" alt başlığını taşıyan *Pan* (1894) hem güçlü bir aşk romanı hem de zengin bir tabiat övgüsü... Modern psikolojinin canlı bir anıtı sayılan bu eser, kelimeler arasında yaşattığı inceliklerle bir şaheser niteliği taşıyor.

DEYİMLER VE HİKÂYELERİ

Selcen Yüksel Arvas, 304 Sayfa, Carpe Diem Kitap

Günlük dilimizin vazgeçilmezi, ifadelerimizin süsü, sözümüzün özü deyimlerimiz nasıl ortaya çıktı? Kim, nerede, ne zaman, nasıl ve niçin kullandı ilk kez onları? İşte elinizdeki bu kitapta deyimlerin hangi olaylara dayandığını ve ortaya çıkış hikâyelerini okuyacaksınız. Okurken de zamandan zamana, olaydan olaya, mekândan mekâna akacaksınız... Kimi zaman dervişlerin gönül sohbetlerine kulak kabartacak, kimi zaman beş çayında mahal-
lenin hanımlarıyla çene çalacaksınız...

GELENEKSEL SANAT VE MEDENİYET

Saadettin Ökten, 160 Sayfa, Sufi Kitap

Çocukluk yılları, "Bir ulu rüyayı görenlerin" dizi dibinde geçen Prof. Dr. Sadettin Ökten, kitap boyunca zarif üslubuyla, "Ben kimim?" sorunsalına, "kendi gök kubbemiz" altındaki, bağlı bulunduğumuz medeniyet tasavvurunun anlam katmanlarını aralayarak bir cevap bulmamıza rehberlik ediyor. Günümüz insanını, vahiy medeniyetiyle Batı medeniyetini doğru yorumlayıp içinde yaşadığı toplumun ihtiyacı olan sanatı üretmeye davet ediyor.

SU ÜSTÜNE YAZI YAZMAK

Muhyiddin Şekûr, Çev.: Senai Demirci, Sevin Okyay, 336 Sayfa, Sufi Kitap

Amerika'da doğan, orada İslam'la tanışan ve çeşitli üniversitelerde psikolojik danışmanlık dalında akademisyenlik yapan Muhyiddin Şekûr *Su Üstüne Yazı Yazmak*'ta tasavvufa giriş öyküsünü anlatıyor. Şekûr, bu serüveni tasavvulla karşılaşmasından başlatıp şeyhinin rehberliğinde eriştiği dervişliğe ve ötesine kadar götürüyor.

KUŞCUBAŞI EŞREF'İN

Benjamin C.
Fortna imzalı
Kuşçubaşı Eşref
kitabı dünya
tarihinin gelmiş
geçmiş en ünlü
casuslarından
sayılan
Kuşçubaşı
Eşref'in baştan
sona hayat
hikâyesini
anlatmaktan
ziyade, en aktif
olduğu döneme
-1908 ve 1920-
odaklanıyor.

GAMMA RESMİ TARİHİ

B

izim tarih yazınımızda, yazarından okuruna kadar genelde iki ayrı eğilimden söz etmek mümkündür: Bunlardan ilki, efsane yaratmaya dönük hikâyeleştirmedir. Ya da üretilmiş olan efsaneye anlatıyla hizmet etme yöntemidir. Bu tarz tarih yazımında, eğer ki ele alınan bir kişiye, o en yükseğe konur ve aşağıdan hayranlıkla seyredilir. Âdeta bir biblo gibi bırakılır orada

öylece, ne tozu alınır ne de yeri değiştirilir. Bırakılır ki, avizeden yansıyan ışık onu hep aynı biçimde aydınlatır, bütün tozlarına rağmen. Bu arada, üzerinde biriken tozlar ya yokmuş gibi davranılır ya da parlaklığı ön plana çıkarmak adına ışık biraz daha artırılır. Üstelik bu tarz tarih anlatısının her zaman kenarda bekleyen bir kitlesi de vardır. O kitabı, ne okuyacağını bilerek, içindeki ideolojik dokunaklara nasıl temas edeceğini aşağı yukarı tahmin ederek o kitaba gider. Hâl böyleyken, bu anlayışın tarihe –veya tarih bilimine– olan katkısı çoğu zaman sıfıra yakın düzeyde seyreder.

İkinci grupta ise daha çok akademik düzeyde bir anlatı havası hâkimdir. Ele alınan konu veya olay bütün veçheleriyle irdelenir, belgeler ortaya serilir, kaynaklara başvurulur vb. Konuya ve kişiye dair, belgesi olmayan hiçbir bilgiye itibar edilmez, dolayısıyla tarihsel anlatı içine dahil edilmez. Yani özetle ideolojiler, efsaneler, manipüle edilmiş hikâyeler değil sadece belgeler konuşur. Bu tarz tarih anlatısı, daha dar bir çevre tarafından alımlanabilir ancak: Yine akademi ve bu işle amatör merakı aşan düzeyde ilgilenenler tarafından. İlk gruptaki tarihsel anlatı tüketicisi bu ikinci tür tarihi anlatının yanına bile yaklaşmaz. Onu sıkıcı bulur ve hor görür. Zaten aradığı şey burada değildir.

Eğer ikisinden birini seçmek zorunda olsak, ikincisi elbette daha makul, daha akla yatkın olandır. Fakat insan belgelerle çepeçevre sarılmış bir tarih anlatısını okurken, elbette işin içine biraz da hikâye katılmasını ister, öyle değil mi?

Bazı tarihçiler ise bu iki ayarı birbiriyle

harmanlamakta hakikaten başarılıdırlar: İşte Benjamin C. Fortna da bunlardan biri. İlgilisinin, özellikle Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemleriyle Türkiye Cumhuriyeti’nin erken dönemlerine odaklanan çalışmalarıyla bildiği tarihçi, son çalışmasında, bu iki dönemin bir arakesitini yansıtmış âdeta. Arada bir gündeme gelse de özellikle son zamanlarda üzerine yapılan çalışmaların daha bir ön planda olduğu tarihsel figürlerden biri olan Kuşçubaşı Eşref üzerine yapılmış titiz bir monografi çalışması bu.

İlk kez açılan sandık ve “başkasının rüyaları”

Ancak şunu söylemekte de fayda var: Kitabın en başında yazarın ifade ettiği gibi, bu eser Kuşçubaşı Eşref’in baştan sona hayat hikâyesini anlatmayı amaçlamaktan ziyade, özellikle 1908 ve 1920 arasındaki döneme odaklanmaktadır. Çünkü bu dönem, hem siyasi atmosfer açısından son derece hareketli bir dönemdir hem de bu atmosfere paralel olarak Kuşçubaşı Eşref’in en aktif olduğu dönemdir. Kaldı ki, Kuşçubaşı Eşref’in, bu mücadele dönemi dışında kalan çocukluk ve ileri yaş dönemlerine dair güvenilir belge çok daha azdır. Kuşçubaşı Eşref, bu on iki yıllık dönem boyunca üç kıtada bulunmuş ve savaştan savaşa koşturup durmuştur. Osmanlı’nın yıkılışının ardından ise, yine kurtuluş mücadelesinde rol almış olsa da dönemin önemli figürlerinden Enver Paşa’ya olan koşulsuz sadakati nedeniyle o meşhur “ülkeye girmeleri yasaklananlar listesi” olan 150’liklerin içinde yer almıştır.

Kitabın en büyük sürprizlerinden biri ise Eşref’in ailesi tarafından saklanan sandığıdır. Bu sandıktan, daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış birçok belge çıkacak ve Kuşçubaşı Eşref hakkında daha önce yazılan eserlerde yer almayan ayrıntılar da böylelikle gün yüzüne çıkmış olacaktır.

Neredeyse bütün hayatı savaş ve mücadele içinde geçen, eşkıyalık yapan, esir düşen, defalarca ölümün kıyısına kadar gelen ve kendi ülkesi tarafından dışlanan bir tarihsel figür, belki de ilk kez bütün gerçekliğiyle, iyi-şeyle kötüsüyle, bütün yönleriyle objektif bir biçimde karşımızda duruyor. Üstelik yazarın son derece akıcı üslubuyla birlikte...

Yavuz Türk

Kuşçubaşı Eşref

Benjamin Fortna

Cev.: Selçuk Uygur
447 Sayfa
Timaş Yayınları

harem padişahı

*Prof. Dr. Ali Akyıldız'ın
uzun araştırmalarının
semereşi olan Harem
Padişahı Valide Sultan,
hakkında çok az şey bilinen
harem hayatını
merkeze valide sultanı
olarak anlatıyor.
Birinci elden kaynaklar
değerlendirilerek kaleme
alınan kitap, valide
sultanları tanımadan
Osmanlı tarihinin tam
olarak anlaşılamayacağını
gösteriyor.*

h

Mehmet Doğru

er ne kadar zamanın su gibi aktığı, içinde olduğumuz "an"ı yakalamakta zorlandığımız bir devirde yaşasak da günümüzde geçmiş zamana yani tarihe ilginin arttığı bir gerçek. Fakat bu ilginin bilgiyle giderildiğini söylemek zor. Bir taraftan bütün kötülüklerin kaynağının geçmişe yüklenmesi, diğer taraftan ecdadımızın da zaman zaman hata yapabilecek birer "beşer" olduğunun göz ardı edilmesi, geçmişimizi sağlıklı değerlendirmeye engel oluyor. Hâl böyle olunca da tarihî tartışmalar çoğu kez hamasi ifadelerle geçiştiriliyor.

Tarihe olan alakadan valide sultan unvanıyla anılan padişah anneleri de nasibini alıyor. Birbiri ardınca yayımlanan kitaplar, sayısı her geçen gün artan televizyon dizileri bunun göstergesi. Ancak kamuoyuna aktarılanların kimi zaman gerçek bilgiye dayanmaması burada da kendini gösteriyor. Zihin altında yer eden harem ve saray entrikaları da işin içine girince mesele daha karmaşık hâle geliyor.

Prof. Dr. Ali Akyıldız'ın kaleme aldığı *Haremin Padişahı Valide Sultan* kitabı ise konuyu birinci elden kaynaklar üzerinden ele alıyor. Yılların birikimi olarak kaleme alınan kitap, dışarıya kapalı bir dünya olarak hakkında çok az şey bilinen harem hayatını merkeze valide sultanı olarak anlatıyor.

Padişah-ı manevî

Karaçelebizade Abdülaziz Efendi, Safiye Sultan'ı "padişah-ı manevî" olarak tarif ediyor. Kâtip Çelebi, Kösem Valide Sultan hakkında "padişah-ı mecazî" diyor. Nev'î'nin Safiye Sultan hakkında yazdığı kasidedeki ifadesi ise daha da ilginç: "Şâhlik ismi hakikatte sana mahsustur/ Gayriya olur mecâzî intisâb-ı saltanat." Gerçek şah sensin, bu isim -devrin padişahı da dahil- başkaları hakkında ancak mecazi olarak kullanılabilir.

Ali Akyıldız, bunlara ilaveten padişahın ailesine belli bir kutsallık ifade edildiğini ve valide sultanın "ümmü'l-mü'minîn/müminlerin annesi" olarak da nitelendiğini söylüyor. Kocaları ölmesine rağmen başka erkeklerle evlenememeleri bu anlayışla alakalı. Sadece bu tanımlamalar bile zaman zaman imparatorluk siyasetinde doğrudan rol oynayan valide sultanları tanımadan Osmanlı tarihinin eksik kalacağını gösteriyor.

Onlar da birer "anne"

Haremin Padişahı Valide Sultan kitabı, "Valide sultan mahiyeti ve maiyeti", "Valide sultanlığın

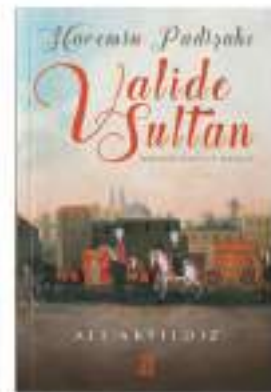
teşrifattaki yeri" ve "Valide sultanların vakıfları ve eserleri" başlıklarını taşıyan üç ana bölümden oluşuyor.

Haremle ilgili oryantalist bakışlar, valide sultanlık kurumu ne zaman ortaya çıktı, devlet işlerine müdahaleleri kadınlar saltanatı mıydı zorunlu naibelik miydi, yetkileri nelerdi, haremdeki yaşantılarının sınırı neydi, maiyetleri kimlerden oluşurdu, maaş ve gelirleri neydi, bunu nereye harcarlardı, hac ve umre ibadetlerini nasıl yerine getirirlerdi, haremde merasimler, büyü ve fal uygulamaları bu başlıklar altında ele alınan konulardan bazıları.

Kitap, valide sultanlığı bir müessese olarak ele almasına rağmen padişah annelerinden öne çıkanların kısa biyografilerine de yer veriyor. Bu bağlamda aktarılan anekdotlar, evlatları padişah olsa da neticede onların da birer "anne" olduklarının ipuçlarını veriyor. Pertevniyal Valide'nin yurtdışı seyahate çıkan Sultan Abdülaziz için oğlu her türlü imkâna sahip olmasına rağmen poğaça yaptırıp posta vapuruyla göndermesi bunun en bariz örneklerinden. Ömrünün sonuna kadar tahttan indirilmiş ve akıl sağlığı bozulmuş bir evlatla kapalı yaşamak zorunda kalan V. Murad'ın annesi Şevkiefsar'ın çaresizliği ise gerçek bir trajedi.

Haremin bilinmeyen hayatı

Haremin Padişahı Valide Sultan kitabının bir diğer özelliği, hakkında çok az şey bilinen harem hayatını validelerin kullandığı eşyalardan yola çıkarak ayrıntılı şekilde tasvir etmesi. Valide sultanların yaptıkları hayır faaliyetleri ve kurdukları vakıflar kitapta önemli bir yekûn tutuyor. Valide sultan vakıfları tespit edilirken belgelerde geçmemesine rağmen mevcut eserler üzerindeki kitabelerden de pek çok bilgiye ulaşılmış. Kitap bu açıdan yeni araştırmalara da kapı açıyor.

Haremin Padişahı Valide Sultan

Ali Akyıldız

616 Sayfa

Timas Yayınları

Büyüleyici, trajik ve zor bir roman

Öykü Yağmur

**Saşa Sokolov'un, "Türkçe'ye
çevrilmesi en zor"
kitaplardan biri olarak kabul
edilen Budalalar Okulu,
Sabri Gürses'in harikulade
çevirisi, titiz düzelti ve
editörlükle birleşince sıkı
edebiyat okurunu mest
edecek bir eser ortaya
çıkmuş.**

Kanada'da, çocukluğunun Rusya'sına benzer bir coğrafyada yaşayan 75 yaşındaki Saşa Sokolov, Çağdaş Rus edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olarak gösteriliyor. Sokolov, yirmili yaşlarında yazdığı *Budalalar Okulu*'nun dünya çapında bir üne kavuşacağını hayal eder miydi, bilmiyoruz. *Budalalar Okulu*'na getirilen yayın yasağı Sokolov'un yaşamında önemli bir dönüm noktası olmuş. Rusya'dan kaçmaya çalışırken İran sınırında yakalanmış. Yasak üzerine, Sokolov'un Avusturya vatandaşı olan ikinci karısı kitabı yurtdışında zorlukla bastırabilmiş. Karı-kocanın farklı ülkelerde açlık grevine girmesi sonucu 1975'te Sokolov'un Avusturya'ya eşinin yanına gitmesine izin verilmiş. Oradan da Amerika kıtasına geçişiyle devam etmiş yolculuğu. Üç romanı daha olmasına rağmen Sokolov, daha çok "*Budalalar Okulu*'nun yazarı" olarak tanınıyor. Saşa Sokolov'un, "Türkçe'ye çevrilmesi en zor" kitaplardan biri olarak kabul edilen *Budalalar Okulu*, Sabri Gürses'in harikulade çevirisi, titiz düzelti ve editörlükle birleşince ciddi edebiyat okurunu mest edecek bir eser ortaya çıkmış. Metnin özellikle ilk bölümündeki sersemletici zorluk okuru yorsa da *Budalalar Okulu*'nun edebi lezzeti gözden kaçırılmayacak derecede iyi. *Budalalar Okulu*'nda anlatıcı, adını bilmediğimiz şizofren bir çocuk. Anlatıcının "ben" yerine "biz"i tercih etmesi, yazarın çok kişilikli bir zihnin anlatımını tercih ettiğini gösteriyor. Şizofren çocuk ve "öteki" dediği, ikinci kişiliği birbirine karıştırıyor. Anlatılan olaylar gerçekte yaşanan olaylar değil, gerçekte yaşananlarsa hayal edilenler, ya da değil. Bu şizofrenik anlatım biçimi romanın özellikle ilk bölümünde zirve yapıyor. Romanın en zor anlaşılan (ya da anlaşılmayan) bölümü de bu. Karakterler iç içe geçtiğinden dolayı insan, gerçekte kimin konuştuğunu, anlatıcının "öteki" mi

yoksa gerçek çocuk mu olduğunu anlamakta zorlanıyor. Aşırı dikkat gerektiren bu bölüm, anlatıcının konudan konuya atlaması, bilinç akışı tekniği ve zamanlar arasındaki geçişkenlik nedeniyle oldukça zor anlaşılıyor. Okur ikinci bölümde rahat bir nefes alıyor. Romanda şizofren çocuk, yetişkinlerin dünyasındaki çarpıklıkları, ilginç olayları, saçma durumları anlamaya ve anlamlandırmaya çalışıyor. Dünyadaki değişikliklere direnen çocuk, gerçeklikle bağını tamamen koparıyor. Bu noktada artık dünya, tamamen çocuğun zihninin içi oluveriyor. Orada gerçeklikle bağ yok. Hayaller var, düşler var, zihnin bilinçli ya da bilinçsiz yönlendirmeleri var. Zihninde bitmek bilmeyen bir konuşma seli akıyor. Bu noktada kimin konuştuğunu anlamak bazen imkânsız olabiliyor. Kendi “ötekisi”yle sık sık tartışan çocuğu izleyen okur, hangisinin gerçeği anlattığını ya da anlatmadığını kestirmekte güçlük çekiyor. Birinin, “şurada şu oldu” dediği olaya, diğeri “hayır yanlış hatırlıyorsun, orada değil şurada bu oldu” diyebiliyor örneğin. Salıncak gibi ileri geri yapan karmaşık ve her şeyle dolu bu zihinler arasındaki çatışma, romanın kurgusu içinde metne lirik bir anlatım, sıra dışı bir ses ve ritim özelliği katıyor. Arada ortak bir “biz”de uzlaşan bu ikili, çoğu zaman çatışma hâlinde. Hangisinin galip geldiğini kestirmek zor. Romanın, “Evet, ama...” sözleriyle açılması,

metnin daha en başında bizi neyin beklediğini aslında işaret ediyor. Romanda, bu şizofrenik hâl, birinin diğerine sürekli “ama”lı itirazıyla, alternatif düşünce geliştirmesiyle sürüp gidiyor. Bu çift kişilikli karakter bölünmesi sadece anlatıcı için geçerli değil. *Budalalar Okulu*’nda karşılaşılan her kahraman kendi içinde farklı bölünmeler yaşıyor. Herkes ve her duygu kendi karşıtıyla sahnedeki yerini alıyor. Bu nokta, metni anlaşılır olmaktan uzaklaştırırsa da son bölüm okunup kitabın kapağı kapatıldığında, aslında romana derinlik kazandıran nokta olduğu anlaşılıyor. Okur, roman boyunca Sokolov’un şiirsel dilinin inceliklerine şahitlik ediyor. Bunca bölünmüş ses arasındaki şiirsellik, zengin hayal dünyasıyla birleşince (çevirinin kalitesine yine dikkat çekelim) ortaya zor ama büyüleyici bir roman çıkmış. Aklın ve dilin sınırlarını hayli hırpalayan bir roman... Yazı boyunca belirttiğim gibi ilk bölüm kolay anlaşılıyor. Sadık edebiyat okuru, ilk bölümden korkmamalı, metni sonuna kadar götürmeli. Götürmeli ki beşinci ve son bölümde doruğa çıkan anlatıya kadar ulaşabilsin. Son bölümde, roman bütünlüğe kavuşuyor; dört bölüm boyunca savruk olan karakterler, olaylar ve hikâyeler yerli yerine oturuyor. Bir eleştirmenin belirttiği üzere, roman tam bu son bölümde edebiyat dünyasındaki tartışmasız yerini alıyor.

Budalalar Okulu

Saşa Sokolov

Çev.: Sabri Gürses

352 Sayfa

Timaş Yayınları

New York Times'in en çok satan yazarlar listesinden düşmeyen Dean Koontz yeni romanı Sessiz Köşe'de okura soluk soluğa bir macera sunuyor. Yazar oluşturduğu Jane tiplemesi için "Tüm zamanlardaki en favori karakterim" diyor.

HIZLI, TEMPOLU

Rukiye Şahin

İmem gerçekten çok gerekli.”

Bir intihar mektubunda böyle bir cümleyle karşılaşırsanız bunun sahiden bir intihar

olduğuna inanır mıydınız? Hem de bu mektup intihar edeceğine hiç ihtimal vermediğiniz birine ait olsaydı?

Jane Hawk, eşinin intiharıyla karşılaştığında elindeki mektup sahneye gayet uygundu. Fakat eşi intihar edebilecek biri değildi ve bu durum onu hayli şüphelendirmişti. İşin ilginç yanı, ülkede intihar sayısı gün geçtikçe artıyordu ve hayatına son veren insanlar hiç de intihar etmesini bekleyebileceğiniz insanlar değildi. Başarılı, yetenekli, mutlu ve gerçekçi insanlar ardında büyük soru işaretleri bırakarak intihar ediyordu. Bir şeyler dönüyordu ve Jane Hawk her ne pahasına olursa olsun bunun sebebini öğrenecekti. Yas tutmayı ertelemiş; yıkılmayı, en ufak bir zayıflık göstermeyi kendine yasaklamıştı. Ne olursa olsun gerçeği bulacaktı. Çünkü eşi mektupta diyordu ki “Ölmem gerçekten çok gerekli!” Fakat niçin?

Jane, oğlu Travis’le baş başa kalmıştı. Gerçeğin peşinden giderken tehlikeye atacağı tek şey kendi canı olmayacaktı. Bu yüzden her şeyi iyi hesap etmeli, soğukkanlılığını elden bırakma-

malıydı. Bir şekilde oğlu Travis için güvenli bir yer buldu. Döndüğünde oğluna kavuşup kavuşamayacağını bilemeden kendini gerçeğe giden yollara attı. Kapıdan çıkıp gerçeği aramak, Travis’i arkasında bırakmak zaten zordu. Ama işin en zor kısmı tavşan uykusuyla ayakta kalmayı başarmak, sürekli tetikte olmak, en küçük olasılıkları dahi hesaplayabilmektir. Çünkü Jane gerçeği bulmak için suları bulandıracaktı ve arkasından gelenler bundan hiç hoşlanmayacaklardı. Onu bu denklemden çıkarmak için her şeyi yapabilirlerdi. Jane, FBI’dan ve daha ne olduğunu bilmediği onca şeyden kaçarken izinin sürülmesini engellemeliydi. Bu yüzden önce sessiz köşesine çekildi.

Jane, her şeyin kayıt altına alındığı bir zamanda şebekeden çıkmalı, izini kaybettirmeli fakat tüm şebekeyi ava çıkarken kendi lehine kullanabilmeliydi. “Sessiz köşe” tam da bunu başarabilen insanların olduğu yer! Jane sessiz köşedeydi ve kimse ona ulaşamıyordu. Bir taraftan da Jane’in ulaşması gereken insanlar, köşesindeki sessizliği bozabilirlerdi.

New York Times’in en çok satan yazarlar listesinden düşmeyen Dean Koontz uzun bir aradan sonra kalemi tekrar eline aldı. Jane Hawk serisiyle okuruna yeni bir macera sunan

VE GİZEMLİ

yazar oluşturduğu Jane karakteri için “tüm zamanların en favori karakterim” diyor. Çünkü zorlu, kuralsız, acımasız, soğukkanlı bir kadın olan Jane tüm gücünü eşine ve oğluna duyduğu sevgiden alıyor.

Bir aksiyon-gerilim yazarı olarak kendini kanıtlayan Koontz, diyaloglar konusunda da hayli başarılı; okuyucusunu metne yabancılaştırmadan, kahramanlarına sadece gerekli soruları sordurarak hem maceranın ritmini tutuyor hem de bizi adım adım bir yere götürüyor.

Yazarın mizahi tarafını görmemize fırsat veren Jane, hikâyenin iyi kahramanı olduğu için okuyucu tarafından zaten sevilir. Bir de esprili benzetmeleri sayesinde aldığı tüm aksiyonlarda okuyucusuna gözünü kırpmadan Jane’in peşinden gidebilme cesareti veriyor. Fakat bu, sizi karşınızda duygusuz bir karakter olduğu yanılgısına düşürsün istemem. Çünkü yazar Jane’in fotoğrafını çektiğinde karşımıza şöyle bir manzara çıkıyor:

Bir jiletin kenarı kadar keskin bir hasret duygusu bedenini sardı. İlk başta Nick’i özlediğini sandı. Ama her gün özlemesine rağmen, asla gerçek olamayacak bir şeyi bu kadar yoğun hissedecek türden biri değildi. Travis’i de her gün özlüyordu ama bu hasret biricik oğlundan da kaynaklanmı-

yordu. Jane ev hasreti çekiyordu; kalbinin huzurla attığı, ait olduğu bir yer özlemi çekiyordu. Ancak Nick’in ölümden dönmelerini istemek kadar gereksizdi bu da. Çünkü Jane’in artık ne bir evi vardı ne de beklentisi.

Jane bu yola girmeden önce verdiği kararın nereye varacağını biliyordu. Ardında bıraktığı huzurun farkındaydı fakat kalmış olsaydı Nick’in ölmek için hangi sebebe sarıldığını öğrenemeyecekti. Kafasındaki huzursuzluğu susturmak zorundaydı.

Sessiz Köşe

Dean Koontz

Çev.: Cem Özdemir
416 Sayfa, Portakal Kitap

İlkin Başar Özal, Kısa I. Dünya Savaşı Tarihi isimli kitapta farklı bir anlatım tekniği deniyor. On beşinci yüzyıldan başlayarak Büyük Savaş'a giden sürecin ayrıntılarını gözler önüne seriyor ve sadece bir kronolojik akış vermenin ötesine geçerek her cepheyi ayrı ayrı ele alıyor.

Neval Akbıyık

Bütün cepheleriyle Birinci Dünya Savaşı

On dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde, Amerika'da, İngiltere'de ve Kıta Avrupası'nda barışçı bir hareket doğdu. Dernekler şeklinde örgütlenmeler tesis edildi; kitaplarla, kongrelerle, mitinglerle barış propagandaları yapıldı. Amaç çok açıktı: Siyasal otoriteleri silah üretimini ve kullanımını sınırlandırmaya yönlendirmek, sorunların savaş yerine masa başında giderilmesini sağlamak. Ancak çıkarlar söz konusu olduğunda hükümetlere bir şey kabul ettirmek mümkün değildi. Akıl ve sağduyu, toplumsal tutkuların önüne geçemiyordu. Barış çağrısı, hiçbir zaman bir milliyetçi söylemin uyandırdığı coşkuya eşit bir duygu yoğunluğu yaratamıyordu.

Barış yanlıları devletler üzerinde istedikleri etkiyi kuramayacaklarını anlayınca, esirlerin, sivil halkın, tarafsız olanların haklarını koruma altına almak için uğraştılar. Bir başka deyişle, savaşı insanileştirmeye çalıştılar. Ama yaşanacak savaşın hiçbir insani tarafı olmayacaktı.

Ağustos 1914'te Alman orduları Lüksemburg ve Belçika üzerinden Fransa'ya doğru harekate kalkıştığında, tüm taraflar "haklı" bir savaşın parçası olduklarını düşünüyorlardı. Savaş artık ulusal bir meseleydi. On dokuzuncu yüzyılın başından itibaren hayata geçirilen eğitim programlarıyla yetiştirilen sadık yurttaşlar, her yerde gösteriler yapıyorlardı. Orduya katılanların bazıları Noel'de geri döneceklerine inanıyorlardı. Hatta bavullarına zafer kutlamalarında giyecekleri elbiseleri bile koymuşlardı. Ancak bekledikleri gibi olmayacaktı.

Yirminci yüzyılın topu topu otuz yıl içinde gördüğü iki dünya savaşı, Avrupa kıtasını derinden sarstı. Bu sarsıntı, hiç de şaşırtıcı olmayan biçimde Avrupa'nın sosyolojik yapısını, edebiyatını ve şüphesiz tarih anlatısını derinden etkiledi. Bahçeşehir Ünersi-

Ele geçirilen alan o kadar çok cana mal oluyordu ki silahlar sustuğunda askerler, şaşkınlıklarını gizleyemiyorlardı:

“Hayatımda gördüğüm en pahalı toprak Batı Cephesi’nde idi. Bir keresinde 1500 metrelik bir hat olarak 900 metrelik derinlikte bir çıkıntı elde ettik. Kanatları da destekleyince Almanlar bizi çıkaramadılar. Her şey bitip oraya yerleştikimizde gelip sayım yaptılar. 7 bin ölümüz ve 11 bin yaralımız vardı. Takviyelerden biri, yeni siperi kazarken aldığı toprağı siperin dışına attı. Çavuş Jenkins birden bağırmaya başladı: ‘Dışarı attığın o toprağın değerini biliyor musun? Kimlerin canına mal olduğunu hiç aklına getirdin mi?’ Bir yandan bağırıyor, bir yandan da dışarı atılmış toprağı siperin içine doğru almaya çalışıyordu. Yaklaşık bir dakika sonra ağlayarak yere çöktü. Bütün gece orada oturdu, kımıldamadan siper duvarına bakmayı sürdürdü. Toprak arkadaşlarımızın canına, sizin ise psikolojinize mal oluyordu.”

George Mosse, Fallen Soldiers: Reshaping the Memory of the World Wars

Kısa Birinci Dünya Savaşı
İlkin Başar Özal

448 Sayfa
Timaş Yayınları

tesî’nden tarihçi İlkin Başar Özal Birinci Dünya Savaşı’nı ülkemizde pek de örneği görülmeven bir yöntemle anlattığı kitabında böylesine zor bir konunun üstesinden gelebilmiş. Bir yanda tüm dünyayı etkilemiş koca bir savaş ve cepheler, stratejiler, teknik rekabet, yani büyük anlatı; diğer yanda ise siperlerde kilitlenen savaş, defalarca alınıp kaybedilen toprak parçaları ve savaşın tüm yakıcılığıyla yüz yüze gelmiş insanın çaresizliği.... Siperlerde ve cephe gerisinde yaşananları kayda geçiren hatıratlardan yapılan alıntılar, kitabın son derece gerçekçi yapısına gölge düşürmeden savaş denen mefhumu bir daha ve bir daha düşünmemizi sağlıyor.

Kitabın bir diğer özelliği de on beşinci yüzyıldan başlayarak Büyük Savaş’a giden sürecin ayrıntılarını anlatması ve sadece bir kronolojik akış vermenin ötesine geçerek her cepheyi ayrı ayrı ele alması. Bu sayede, Batı ve Doğu cephelerinin gölgesinde kalan çatışmalar; yani Balkanlarda, İtalyan Alplerinde, Afrika’da, Uzak Doğu ve Pasifik’te yaşanan çatışmalar, hava ve deniz savaşları, ayrıca Osmanlı’nın kuvvetli bir direniş gösterdiği Çanakkale cephesi, Sarıkamış’ın hüznü ve devamında Kafkas İslam Ordusu’nun ilerleyişi, Mısır’daki Kanal taarruzu, Kutü’l-Amare’de kazanılan başarı, Fahrettin Paşa’nın Medine müdafaası gibi birçok mücadele derli toplu ve bağımsız bir bölüm olarak okunabiliyor.

Mim Kemâl Öke, *Dervişin Safâ Defteri*'nde İslam'ın beş şartını "Hz. Mevlânâ'nın öğretisi ve söylemi merceğinden" anlatıyor. Kitap, sufilerin şariata bakışını, ibadetlerin nasıl safâ olduğunu muhabbete susayanlar için izah ediyor.

HAZRETİ MEVLÂNÂ'DAN BİR İLM-İ HÂL

Ahmet
İpekoğlu

İslam binası beş direk üzerinde yükseliyor. Kısaca İslam'ın beş şartı olarak saydığımız bu direkleri, fıkıh alimlerimizin içtihatları üzerinden okuduk çoğunlukla. İlmihal kitaplarımız, ibadetlerimizin zahiri hükümleri hususunda her daim imdadımıza yetişti. "İlmihal"i kelime karşılığı ile "hâl ilmi" olarak da anlamak mümkün. Hiç merak ettik mi hâl ehli, gönül erbabı, tasavvuf mesleğinin sâlikleri nasıl zevk ediyor dinimizin

binasını taşıyan direkleri. İbadetlerden gönül âlemine aksedenler nihayetsiz bir umman olsa gerek. Mim Kemâl Öke, işte bu ummandan derlenmiş mânâlar sunuyor *Dervişin Safâ Defteri*'nde. "Hz. Mevlânâ'nın öğretisi ve söylemi merceğinden" İslam'ın beş şartını anlatıyor.

"*Dervişin Safâ Defteri*, İslâm'ın beş şartına odaklanmıştır. İnancın beş kadim sütununu, ibadetler(imiz)i işleyeceğiz. Esasları ile şer'i açıdan... İslâm ilmihaline 'giriş' kabilinden bir etüd ile baş başasınız," diyor Öke. Kitabı, "Hz. Mevlânâ'dan bir ilmihal" olmaya namzed bir çalışma olarak tarif ediyor.

Dervişin Safâ Defteri

Mim Kemâl Öke

256 Sayfa
Sufi Kitap

Dervişin Safâ Defteri, Mim Kemâl Öke'nin Celâleddin Bâkır Çelebi'nin manevi önderliğinde kurulmuş Uluslararası Mevlana Vakfı'nda yaptığı sohbetlerden derlenmiş bir kitap. Bu sohbetler, daha önce tasavvuf yolunun temel prensiplerini Mevlevilik perspektifinden anlatan *Dervişin Seyir Defteri* ve semanın hakikatini aktarmaya çalışan *Dervişin Sema Defteri*'yle kitaplaşmıştı. Sıra sıra beyitlerin şerhiyle devam eden klasik *Mesnevi* okumalarından farklı olarak sohbetlerinde belirli konular üzerine odaklanan Öke'nin 2017 yılındaki programlarda ele aldığı sufi gözüyle şeriat anlayışı ise safâ defterini meydana çıkardı.

Üslubuyla okuyucuyu sohbetlere bizzat dahil eden kitap, Mevlânâ (min külli'l-vücûhi evlânâ) Hazretleri'nin Mecâlis-i Seb'a isimli eserine uyarak yedi meclisten oluşuyor. Her bir meclis, yine Hazret-i Pîr'in beyitleriyle açılıyor.

Kitabın adındaki safâ kelimesi, "Dinle sözümü sana direm özge edadır" diye başlayan niyaz ilahisindeki "Semâ safâ, cana şifâ, ruha gıdadır" mısraından mülhem. "İslâm'ın beş şartını yerine getirmek sûfilere safâ kılınmıştır. Dervişin eğlencesi tevhid demiyor mu ilahiler? Âşık isen ibadetin mânâsı budur! Biz de o perspektiften hayata baktığımız için bu kitaba *Dervişin Safâ Defteri* adını uygun gördük," diyor müellif.

Kitabın birinci meclisinde "Çekiçle örs arasında kalan Mevleviyye" şeklinde bir ara başlık yer alıyor. Bir tarafta irtica söylemlerine maruz kalmak istemeyenlerin arkasına sığındıkları "hümanist" Mevlânâ. Diğer

tarafta bu tanımdan yola çıkıp onun mesleğini, meşrebini İslâm dışı ilan edenler. Son zamanlarda ise Hazreti Mevlânâ'yı asli kimliğinden uzaklaştırarak bir şekilde İslâm'a karşı da zafer elde etmeye çalışanlar...

Sohbetlerin böyle bir zaman tüneline yapıldığını dile getiren Öke, "ibadet imanın amelidir, temelidir" görüşünden hareketle Hazreti Mevlânâ'nın o engin repertuarından İslâm'ın beş şartına özellikle odaklandıklarını söylüyor.

İbadetin kalite belgesi: Muhabbet

Dervişin Safâ Defteri, ibadetin kalite belgesinin muhabbet olduğunu söylüyor. İbadetleri âdet şeklinde yerine getirenlerin namazdan, zekâtta ve onun gayrinden bir zerre zevk-i can tutmadığına, kalbinde lezzet-i maneviyye duymadığına dikkat çekiyor. Ahmet Avni Konuk'un *Mesnevi* şerhinden nakille; "Taât ve ef'âl-i seniyye yapar fakat bir zerre çeşni tutmaz! Onun taati latiftir ve manası latîf değildir; cevizler çoktur ve onda iç yoktur. Taatlar meyve vermek için zevk lâzımdır. Dâne ağaç vermek için iç lâzımdır."

Bu yüzden de sufiler nazarında İslâm'ın beş şartı, riyadan uzak olsa bile sadece vazife olarak yerine getirilmemelidir. "Bir sûfi şer'i hükümlere seve seve, zevkle uyar. Dinî emirlere uymak bir külfet/zahmet meselesi değil, manevî bir haz meselesidir. İbadet (ler), dervişin safâsıdır."

Mim Kemâl Öke'nin sohbetleri, ibadetlerin nasıl safâ olduğunu muhabbete susayanlar için Hazreti Mevlânâ'nın eserlerini anahtar kabul edip izah ediyor.

İMPARATORLUĞUN EN UZUN YÜZYILINDA ASKERÎ MODERNLEŞME!

Gültekin Yıldız'ın editörlüğünde hazırlanan **Osmanlı Askerî Tarihi**, Türk ordusunun röntgenini çekiyor âdeta. Alanında uzman on araştırmacı tarafından ele alınan çalışma, hamasetin ötesinde soğukkanlı analizleri ve arka planın teknik okumasını sunuyor.

Murat Cem

B

aştan söyleyelim: Tanıtımını yaptığımız kitapta, “Ey şanlı ordu, ey şanlı asker...” tiradı bekleyenler hayal kırıklığına uğrar. Çünkü *Osmanlı Askerî Tarihi/Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri 1792-1918* adlı çalışma, üç kıtaya yayılan Osmanlı ordusunun neden geri kaldığını/kalmadığını ayrıntılarıyla

işliyor. Osmanlı askeriyesinin kara, deniz, hava gibi farklı kuvvelerini ve piyade, süvari, topçu gibi farklı sınıflarını; alanında uzman on tarih araştırmacı ele alıyor. “İstanbul’un fethinin dünya tarihi açısından önemleri, Karlofça Anlaşmasının sonuçları, Mondros Mütarekesi’nin maddelerinden” ziyade mevzunun teknik arka planı anlatılıyor. Kitabın editörlüğü üstlenen Gültekin Yıldız, ortaya gerçekten smart bir iş çıkarmış. Ordunun barış ve savaş zamanı faaliyetleri, teşkilatı ve askerî sanayii, ilk kez böylesi kolektif çalışmada bir araya geliyor. Alman tarihçi Otto Hintze’nin “Her devlet teşkilatı, başlangıçta bir savaş ve ordu teşkilatına dayanır,” sözünün yaslandığı hakikatin peşinde gitmenin gayesi var.

Osmanlı uleması yeniliklere karşı mıydı?

Bilhassa 1683 II. Viyana Kuşatması sonrası başlayan askerî gerilemenin nedenleri irdelenirken; ulemanın yobaz tavrının etkili olduğu söylenir. Elimizdeki kitaba göre, durum aslında tam olarak öyle değil. Sarıklıların modernleşme karşıtlıkları da destekleri konjonktürel bir tutum. Şayet, devlet aygıtında asıl bileşenler bir konuda ittifaka varmışlarsa, Osmanlı uleması da reyini yenilikten yana kullanıyor. Vülgarize ederek ifade edelim: eğer söz konusu yenilik, bürokrasinin pozisyonunu tehlikeye atacaksa, istemezük vaziyeti Yeniçerilerin ağzından “Talim, gâvur işidir”e dönüşüyor. Dolayısıyla mezkûr çalışma, ordudaki dönüşümün tarihsel kökenlerini gösteriyor.

Silahların bir kısmı Türkiye’de üretiliyordu

Her imparatorlukta olduğu gibi, Osmanlı Devleti’nin de sancılı yenileşme hikâyesinin ana eksenini ordu üzerinden yürüyor. Mesela Sultan II. Mahmud’un tahta çıktığı 1808’den Yeniçeri Ocağı’nı cebren ortadan kaldırdığı Haziran 1826’ya kadar aşamalı bir tasfiye politikası izlediğini görüyoruz. Ve askeri teşkilat değişikliğine eşlik eden siyasi, idari ve mali düzenlemeleri vakti geldikçe devreye sokmayı tercih ettiğine şahit oluyoruz. Bugün vatan-millet-Sakarya retorğinde milliyetçi bir düzlemde dolaşımda olan askere gitme hadisesinin geri planında, başka bir hikâye çıkıyor karşımıza. Osmanlı askere alma sistemi, 1846-1909 arasındaki dönemde gönüllü profesyonellikten yurttaş askerliğine doğru bir dönüşüm geçirdiyse de pratikte hiçbir zaman bütün nüfusu kapsayan umumî bir zorunlu askerlik uygulaması hâlini almıyor. Hatta askere gitmemek için bölgesel direnişler bile mevcutmuş. Yine Osmanlı askerî modernizasyonda, eğitim ve öğretiminin Almanlar tarafından düzenlenmesi oldukça mühimdir. 1883’te Alman askerî heyetine katılan Tümgeneral Freiherr Colmar von der Goltz’un İstanbul’a gelişi, sadece heyet açısından değil; Osmanlı ordusu açısından da büyük bir öneme sahiptir. II. Abdülhamid döneminde de II. Mahmud ve haleflerinin saltanatında olduğu gibi, top ve tüfeklerin yanı sıra barut, fişek ve mühimmatın kısmen de olsa yurt içinde üretilmesine gayret edildiğini öğreniyoruz. Osmanlı ordularının Balkan Savaşı’ndaki kötü performansının sebeplerinden biri de Osmanlı askeriyesinin aslında 19. yüzyıldan kalma kuru-

luş ve kuvvet kompozisyonlarını güncelleyememiş olması olarak karşımıza çıkıyor.

Tarihe ilgi duyan herkes sevecek

Velhasıl Gültekin Yıldız, eserin sadece tarihçiler için değil tarihe ilgi duyan hemen herkes için kaleme alındığına vurgu yapıyor. Kitabın yazılışıyla alakalı ise şöyle konuşuyor, “Hama-setin ötesinde soğukkanlı bir şekilde 1792-1918 yıllarını kapsayan süreci bilimsel olarak ele almak. Konuları bir zafer anma toplantısı etkinliğinde değil, daha ziyade dünya askerî tarihinde Türk askerî tarih figürlerinin ne tür rollerinin olduğunu dikkate alarak objektif bir şekilde yazmaya çalıştık. Çünkü savaşların başlangıç ve bitiş tarihlerini, başlıca muharebe ve komutanların adlarını, savaştan sonra imzalanmış antlaşmaların birkaç maddesini bilmekle, buzdağının su üstündeki kısmını dahi tanımlamak mümkün değildir.” Son olarak kitabın görsel malzemeyle desteklenmesinin yanı sıra Osmanlı ve Türk askerî tarihçiliğinin banisi Ferik Ahmed Muhtar Paşa’ya ithaf edilmesi de şık bir gönderme olmuş.

Osmanlı Askerî Tarihi

Editör:
Gültekin Yıldız

400 Sayfa
Timaş Yayınları

İhsan Sönmez'in "kısa ama uzun" hikâyesi

*İhsan Sönmez üzerine
sayfalarca yazı yazılabilecek
derviş bir adam. O
"yazılabilecek sayfalarca
yazı"nın özü ise
Hz. Mevlana'nın şu kısacık
sözünde saklı: "Allah ile
olduktan sonra ömür de
ölüm de hoştur." 27 Haziran
2017'de kaybettiğimiz
Timaş Yayın Yönetmeni
İhsan Sönmez'i çalışma
arkadaşlarından dinledik.
36 yıllık serencamına göz
attık.*

Zeynep Kılıç

H

ayatı inceliklerle geçmiş bir
adamın, vefatı da inceliklerle
dolu olabilir miydi? "Bu dünya-
da yapacaklarının bittiği" haki-
katini karşılayışı, eşini dostunu
bu gerçeğe hazırlama gayreti,

hatta vedası bile... Olabilir miydi hakikaten? Öldükten sonra
bile incelik yapmaya devam edebilir miydi bir insan? Kim
bilir... Hayatta iz bırakan insanların bir tür kaderiydi bu
aslında. Bıraktığı iz kolay kolay silinmezdi. İyi ki de silinmez-
di... Ah bir de hasretlik olmasa...

"İnsanlar uykudadır, ölünce uyandırılır"

Bir kitapta rastlamıştım bu hadis'e. Dinî içerikli ya da İslamî
referanslı bir "kaynak eser" değildi kitap. Modern bir roman-
dı. Orada da "bir kitapta rastlamıştım" sözüyle anılıyordu, ne
garip... Yakını ölen birine "böyle bir söz varmış, belki teselli
olur" diyerek aktardığını söylüyordu anlatıcı. "Galiba insanı,
ölümün o sert hakikati karşısında bundan daha rahatlatıcı
bir söz olamaz," diye düşünmüştüm o an. Keşke her dile
çevrilip, dünyadaki her mezarlığa büyük harflerle yazılsa da
dünyadaki bütün gariplerin, mahzunların kederini hafifletse
diye düşünmüştüm sonra...

İhsan Sönmez de geçen haziran ayının son günlerinde, bir
bayram gününde "uyandırıldı". Bayram günü ayrıntısı mü-
him. Yazının girişinde sıraladığım sorular zihnimde bundan
sonra canlanmaya başladı çünkü. Uzun yıllar Timaş'ta editör
olarak çalışan ve yayın yönetmenliği yapan İhsan Sönmez'i
çalışma arkadaşlarından dinlemek üzere yayınevinin yolunu
tutuyorum. İlk olarak Timaş Yayınları Danışmanı Sevgül
Sönmez ile İhsan Sönmez'i konuşuyoruz. Yani Sevgül

Hoca ile... İhsan için hep “Sevengül Hoca” çünkü o. Aynı soyadını paylaşımları sadece bir tesadüf. Ama tatlı bir tesadüf diye düşünüyor olmalı Sevengül Hanım... Tam bu ayrıntıdan bahsederken, konuşma boyunca hep dolu dolu olan gözlerine uğrayan o ışıltıdan anlıyorum... Çok şey anlatıyor, Sevengül Hoca. “Anlatılan çok şey” gelip hep o noktaya dayanıyor ama. İhsan’ın nasıl da incelikli bir adam oluşuna... Vedası bile incelikli olabilir mi diye sormuştuk ya hani, Sevengül Hanım öyle olduğunu hissediyor ve o kadar içten anlatıyor ki, o his bana da uğruyor: “Ramazan, İhsan için çok özeldi. Ramazan’a kavuşmak çok anlamlı ve çok önemli gelirdi İhsan’a. Bu sene Ramazan’ı hastanede karşıladı. Ben hep bu hikâyede o Ramazan boyunca ibadet ettiğini düşündüm İhsan’ın. Ve bayramın birinci ve ikinci günü değil, çok düşünceli ve kibar bir adam olduğu için üçüncü günü öldü diye düşünüyorum. Benim zihnimde böyle bir İhsan var. Gidişini bile insanlara zor kılmayan bir adam var.”

İhsan Sönmez... Çoğumuz, onu Timaş Yayınları’nın genç ve başarılı yayın yönetmeni olarak biliyoruz. 36 yaşında, gerçekten de insanın burnunun direğini sızlatacak bir yaşta bu dünyadan göçen bir adam artık aynı zamanda. Kul aklımızla “vakitsiz ölümler” diye adlandırdığımız bir gerçeğimiz var, burnumuzun direğinin sızlaması ondan. Şair “yolun yarısı” dediğinden beri bu böyle... İhsan da dolunaya benzetirmiş insanın otuzlu yaşlarını, ne tuhaf. Beraber çalıştığı Tuğçe Hanım anlatıyor: “İhsan Bey, otuzlu yaşları insan ömründe önemli bir dönem diye anlatırdı. Tıpkı dolunay gibi. Nasıl ki dolunay ayın tam ortasında görülür, insan da otuzlu yaşlarda ‘en dolu olduğu’ anlarını yaşıyordur. İnsan ömrünün en ortası...” İnsanın yaşamının en dolu dolu olduğunu düşündüğü bir zaman diliminde bu dünyadan ayrılmak zorunda kalmasının hüznü, odadaki herkesin içine “bir vicdan azabı” gibi çörekleniyor.

İhsan Sönmez, 1981 Adana doğumlu. Liseyi Adana’da okuduktan sonra Bilkent Üniversitesi’nde okumak üzere Ankara’ya gidiyor. Burslu kazandığı üniversitede İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’ni başarıyla bitiriyor. Bilkent’te burslu okumanın karizması bir başka o yıllarda. Hayatının geri kalan kısmında da peşinden gelecek türden bir karizma bu. Okuduğu bölüm bir yana, edebiyat sevgisi peşini bırakmamış olacak ki, 2003’te lisansı bitirir bitirmez Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Türk Edebiyatı bölümünde yüksek lisansa başlıyor. CV’sinde bu bölümün yanında parantez içinde drop yazıyor. Büyük ihtimalle bitirmeden bırakıyor yüksek lisansı. 2005 yılına geldiğindeyse hayatının bundan sonrasına yön verecek bir iş görüşmesi yapıyor. Timaş Yayınları Yönetim Kurulu Başkanı Osman Okçu anlatsın: “İhsan’ı

tanımam yaklaşık 11 yıl öncesine dayanıyor. O dönem yayıncılık sektöründe nitelikli, dil bilen insan sayısı çok fazla değil. Çünkü dil bilenler daha iyi ücretlere başka sektörlerde çalışmayı tercih ediyordu. İhsan, Bilkent mezunu, yabancı dili var. Geldiği gün bir takım elbise giymiş gayet havalı, genç, dinamik... Yayıncılıktan konuştuk. Benzer görüşmeleri birçok kez yaptığım için ben şöyle düşündüm; biraz sonra konuşacağımız meseleleri duyunca bu da çekip gidecek. Fakat ben konuştukça bir baktım ki o benden daha fazla konuşuyor. Hayallerini, kitapları, yazarları anlatıyor. Sonra ücret konusuna hiç girmeden ‘tamam ne zaman geleyim’ diye sordu. Ben de, ‘bir şey sormadın’ dedim. ‘Ben bir çalışayım görün. Ben zaten bekarım önemli olan işi öğrenmem. İzin verin burada çalışayım’ dedi. İşe başlangıcı böyle oldu. Çok atak biriydi.”

Beyaz takım elbiseli İhsan

Osman Bey, İhsan Sönmez’i ilk olarak Anadolu’ya yollamak istiyor. “İnsanlar nasıl kitap okuyor, kitapçılar nasıl kitap satıyor, insanların okuma alışkanlıkları nasıl” sorularının cevabını öğrenmek üzere... O zamanlar yayınevinin satış müdürü olan Mehmet Bey’in yanında Güneydoğu Anadolu’yu dolaşmaya başlıyor Sönmez. O zamana dair bir anıyı daha sonradan İhsan’ın yakın arkadaşı olacak olan Mehmet Bedir’den aktarıyor Osman Okçu: “İhsan Anadolu’yu da yine o beyaz takım elbisesiyle dolaşıyormuş. Bir gün Mehmet

Bey beni aradı. İhsan’a ‘bu takım elbiseyle Anadolu’yu dolaşamayız, göze batar, çıkar şu takım elbiseyi’ demiş. Bana da acaba ayıp oldu mu diye soruyor. O ne söyledi diye sordum. ‘Tamam nasıl istiyorsan öyle yapalım Mehmet Abi’ demiş. Bir daha İhsan’ı beyaz takım elbiseyle hiç görmedik. Daha spor giyinmeye başladı.” Beyaz takım elbise, hastalığına kadar neredeyse hiç bitmeyen o coşkulu hâlden, işine olan sevgisi ve bağlılığından olsa gerek. İş arkadaşlarının birebir aynı kelimelerle onun bu özelliğine vurgu yapmasından öyle tahmin ediyoruz. Mehmet Bey’in isteğini hiç diretmeden yerine getirmesiye yine herkesin üzerinde durduğu “eleştirileri dinleme, dikkate alma özelliğinden” kaynaklanıyor olmalı.

Mehmet Abi

Adı geçen Mehmet Bey, sonraları İhsan Sönmez’in hayatında önemli yere sahip olacak bir kişi. Birlikte çıktıkları Anadolu turunda ileride çok yakın aralıklarla ortak bir kaderi yaşayacaklarından habersiz, “insanlar nasıl daha fazla okur, neleri okumayı sever, ne yaparsak daha fazla kitap satılır?” sorularının peşine düşmüş iki yol arkadaşı. Yol arkadaşlıkları bir yerde kesintiye uğruyor. Kelimenin tam anlamıyla “kesintiye uğruyor” hem de. Nitekim 2015’te yine genç sayılabilecek bir yaşta Mehmet Bedir hayatını kaybediyor. Timaş’taki herkes bu ölümden çok etkileniyor hâliyle. Fakat İhsan, herkesten daha mı fazla üzülen bilinmez ama çok daha derinden etkilendiği kesin. Timaş’ın editörlerinden İhsan Sönmez’in yakın çalışma arkadaşı Seval Akbıyık anlatsın: “2015’in başında Mehmet Bey’i kaybettik. Vefatından herkes etkilendi ama asıl dikkat çekici şey şu oldu. Mehmet Bey için okunan duanın ardından hepimize onun fotoğrafının olduğu bir sticker dağıtıldı. Ve hepimiz onu bir şekilde kaybettik. Tek kaybetmeyen kişi İhsan’dı. Bilgisayarının köşesine yapıştırmıştı ve sanırım hâlâ orada.” 2015’in başında kesintiye uğrayan yolculuk 2016’nın ortalarında kaldığı yerden devam edecekti artık...

“O zaman derviş olmuştur İhsan”

İhsan Sönmez’le ölüme dair konuşup konuşmadıklarını sorduğum herkes bu hikâyeyi anlatıyor. Ve zaten İhsan’ın konuşmaktan ziyade hâl diliyle yaşayan biri olduğunu da... Ölüme ve kendi ölümüne dair söylediği bir şeyi çok hatırlamıyor kimse. Son attığı tweet’ten bahsediyor Seval Hanım: “Allah’a

‘Ne ise o’ diyordu

Osman Okçu

(Timaş Yayınları Yönetim Kurulu Başkanı)

Hastalık sürecinde şunu öğrendik. İhsan’a çok küçük yaşlardan beri oturuşu kalkışı davranışı sebebiyle “derviş İhsan” diye seslenirmiş ailesi. Hastalığı sürecinde bu hâli çok gördük. Çok tevekkül etti. Hiçbir zaman hastalığa isyan eden, “neden” diye soran biri olmadı. “Ne ise o” diyordu. Her zaman umudu vardı. Kemoterapi sürecinde “çok şeyler yapmak istiyorum, inşallah iyileşirsem yapacağım” diyordu. “Önemli olan geride ne bıraktığıdır” meselesini İhsan iyi bilen biriydi. 36 yıllık ömrüne birçok güzelliği sığdırmayı başardı.

güven. Allah çok büyük. O senin kocaman sandığın minicik sorununu çözecek kadar büyük. Merak etme.” İhsan’ın çok inançlı bir insan olduğu onu tanıyan herkesin ortak fikri. Bu yüzden de Seval Hanım’a göre ölümü çok korkulacak bir şey olarak görmediği kuvvetle muhtemel. Fakat hastalığı sürecinde iyileşmeye dair umudunu hiç kaybetmeyen bir adam aynı zamanda. Seval Hanım da İhsan’ın çok iyi bir yere gittiği fikriyle avutuyor kendini belli. Onu bu kısa ama zorlu hastalık sürecinde en çok düşündüren şeyse hastalık nüksedip kötü bir hâl almaya başladığında ve artık konuşamamaya başladığında İhsan’ın nasıl hissettiği konusu. Çünkü ona göre İhsan’ın sağlıklıyken inanılmaz hızlı çalışan bir zihni vardı. Hatta ameliyattan sonra İhsan’ın zihinsel olarak yavaşladığından bahsettiğini fakat bunun dışarıdan kesinlikle fark edilmediğini belki de normal bir seviyeye geldiğini anlatıyor. Böylesine hızlı bir zihne sahip bir adamın hastalık ilerlediğinde ve konuşamamaya başladığında bununla nasıl baş ettiği konusu Seval Hanım’ı çok düşündürüyor: “Zaten parlak zekâsı olan biriydi. Beyninin bazı fonksiyonlarını yitirdiğini fark ediyor, geriye doğru gittiği konusunda bir fikri var ama tepki veremiyor. O günler nasıl geçti acaba? O zaman nasil geçti olmuştur İhsan.”

Hastalık sürecine yakın tanıklık eden çalışma arkadaşları “İhsan çok tevekkül etti,” diyor. Herkesin ağız birliği etmişçesine bahsettiği bir diğer özelliği daha var İhsan Sönmez’in. Önce Osman Okçu ardından Seval Hanım neredeyse aynı kelimeleri kullanarak anlatıyorlar. Osman Okçu aktarıyor: “İhsan’ın en belirgin özelliği insanlar hakkında olumsuz bir şey konuşmamasıydı. Yani Türkçesi, giybet etmezdi. Hatta birisiyle ilgili ben dert yandığımda bile lafı değiştirirdi. Bunu ‘birbirimiz hakkında konuşmayalım’ şeklinde vaaz verir gibi yapmazdı. Hâl diliyle yapardı.” Bu özelliğinin de çok büyük etkisiyle olacak, piyasada da İhsan’ın çok sevilen ve sözüne güvenilen bir adam olduğunu anlatıyor Osman Bey.

Mesleğine heyecanı hiç bitmedi

İş, İhsan Sönmez’in hayatında önemli bir yer

dolduruyordu. Mesleğini inanılmaz bir sevgi ve herkesi şaşırtan bir coşkuyla yapıyordu. Heyecanı en büyük motivasyonuydu. Osman Okçu’nun ifadeleriyle yeniliklere çok açık, Batı’daki yayıncılığı yakından takip eden, işini en iyi şekilde yapmaya çalışan bir profesyoneldi. Yine Okçu’nun anlatımıyla yurtdışından kitap telif alımında titizdi. Toplumun değerlerine ters gelebilecek noktalara çok dikkat eder, Timaş’ın hassasiyetlerini yakından gözetirdi. Birçok kitabın yabancı dillerde yayınlanması noktasında da büyük katkıları olmuş. Her yıl başta Frankfurt Kitap Fuarı olmak üzere yurtdışı fuarlara katılıyor ve oralarda mutlaka Timaş’a katkı sağlayacak bilgiler ve görüşmelerle dönüyordu. İhsan Sönmez uzun süre pazarlama departmanında çalıştı. Çok kısa bir süreliğine Ankara’da görevlendirildiği

sırada İstanbul’daki ofiste çalışmaya başlayan Şeyma Hanım’la daha sonra hayatlarını birleştirdiler.

Bu evlilikten Şerif isminde bir oğulları oldu. Hastalığı tekrar nüksetmeden önce Sevengül Sönmez’e şunu söyleyecekti İhsan Sönmez: “Bu hastalığın en iyi tarafı, oğlumla çok vakit geçirdim bu sayede.”

İhsan Sönmez baş ağrısı ve denge şikayetiyle doktora gittiğinde beyinde bir tümör olduğunu öğreniyor.

O hafta tetkiklerle geçiyor ve tümörün agresif bir yapısı olduğunu öğreniyor olmalı. Etrafındakilere çok belli etmemeye çalışsa da apar topar ameliyat olmasından herkes durumun ciddiyetini anlamaya başlıyor. Ameliyattan sonra herkesin ümitlendiği kısa bir dönem var zira operasyon çok iyi geçiyor bir hafta sonra da taburcu oluyor. İşte oğluyla çok vakit geçirdiğini söylediği dönem bu olmalı. Kısa bir süre sonraysa hastalık nüksediyor ve tekrar hastaneye yatıyor. Sonrası herkes için hasretle, merakla, hüznle geçen bir Ramazan ayı...

Yönetici değil arkadaşımızdı

İhsan Sönmez vefatına kadar yayınevinin genel yayın yönetmeni olarak görev yaptı. Yayın yönetmeni demek işyerinde söz sahibi olan iki üç kişiden biri demek. Dolayısıyla aslında son tahlilde bir yönetici. Ben ezbere kalıplarla “İhsan Bey nasıl bir yöneticiydi?” diye soru-

*Onu tanıyan
herkeste çok iyi
izler bıraktı*

Seval Akbıyık
(Yayın Koordinatörü)

İhsan çok iyi bir insandı ama iyilik vazeden bir dille yapmazdı bunu. Çok kibardı, düşünceliydi. Çok konuşkandı ama kimsenin hakkında konuşmazdı.

Hiç bitmeyen bir enerjiyle yaşadığını düşünürdüm. Dünya hâli, hepimiz zaman zaman çalışırken zorlanıyoruz. İhsan'ın da zor zamanları olurdu ama ertesi sabah yine o bitmeyen heyecanı ile hayata devam edebiliyordu. "İçten yanmalı" derdik ona. Benim hem iş hem yol arkadaşımdı. Onu tanıyan herkeste çok iyi izler bıraktığını görüyorum. Düşünüyorum bize de böyle anılmak kismet olur mu diye? Yokluğunu çok hissediyorum ama şu anda çok güzel bir yerde olduğuna inanıyorum.

yorum. Editörlerden Tuğçe İnceoğlu hiç düşünmeden cevap veriyor: “İhsan Bey yönetici değildi, arkadaşımızdı. Hiçbir zaman bir amir gibi üstten bakmadı. Yapılması gereken ama yapmak istemediğimiz işleri bile, öyle güzel hallediyordu ki onu seve seve yapıyordun. Bu kadar senedir öfkeli olduğunu, çok kızdığını iki kere filan görmüşümdür.”

Bir diğer editör Ayşe Tuba Ayman yönetici İhsan Sönmez’in işleri ustalıkla çözen görünmez bir süzgecinden bahsediyor: “İhsan’ın bir filtresi vardı ve iş olsun, öfkeli olduğu bir şey olsun, kaçırdığımız bir kitap olsun, her şeyi kendi filtresinden geçirirdi önce. Dolayısıyla biz onun gözünden gördük birçok şeyi. Bu yüzden onunla çalışmak çok ayrı bir şeydi. Ortama negatif enerji yayılmasına müsaade etmezdi.”

Bir başka çalışma arkadaşı olan Neval Akbıyık hayatta yaptığı her şeyi zevkle yaptığından bahsediyor İhsan’ın. Tam bu sırada herkes yemeğe düşkünlüğünü anlatıyor anılar eşliğinde. Osman Bey’e göreyse spor dışında her şeyden anlayan bir adam zaten. Neval Hanım anlatmaya devam ediyor. Yeme zevkünden, esprilerinden, insan ilişkilerinde “hanım” ve “bey” ifadelerini bile bir ölçüde uzaklaştırıcı bulduğu için, pek çok kişiyle “abla”, “abi” yakınlığıyla ilişki kurduğundan, babalığından, eşini çok sevdiğinin her hâlden anlaşılıyor olmasından bahsediyor sonra. Biri hakkında olumsuz konuştuğunu hiç duymadıklarından bahsederken annesinden duydukları bir anıyı hatırlatıyorlar birbirlerine: “İhsan, epey sıkıntı yaşadığı biri hakkında annesiyle dertleşmiş. O kişi hakkında kullandığı ifadeyse sadece ‘ısınamadım.’ Yani aslında o kadar naif bir durum yok ortada, ama İhsan’ın kullanabileceği en ağır ifade bu.”

İhsan Sönmez artık Sevgül Hoca’nın odasına heyecanla gidip, aşırı coşkulu hâliyle yeni bir projeden bahsetmiyor. Seval Hanım sabahları sık sık yolda karşılaşıp işe beraber yürüdüklerini anlatırken hüzünleniyor, işle ilgili kararlar alırken bazen İhsan’ın yokluğunu çok hissettiğini anlatıyor. Osman Bey, “bundan sonra onun kadar idealist bir yayıncı bulabilir miyim” sorusunun cevabını düşünüyor belki. Ayşe Tuba ve Tuğçe, işin içinden çıkamadıkları durumlarda en büyük kurtarıcıların artık olmayışına nasıl alışacaklarını düşünüyor.

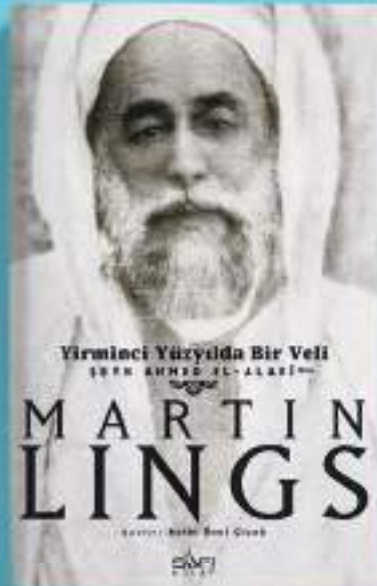
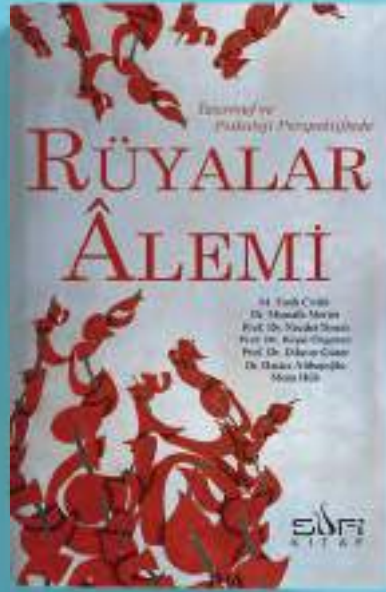
Fakat umudun olduğu yerde mucizeler çiçek açarmış. Tıpkı Tuğçe Hanım’ın anlattığı gibi: “İhsan Bey, sanki hâlâ bana bir şekilde bir yerden yardım ediyor. Bir kitap almıştık. Çok iyi bir kitap. Kitaba Türkçe bir isim bulmamız lazım, aynen çevirsek olmuyor, bulduğumuz hiçbir isim içime sinmiyor. Çok uzun süre zihnimde taşıdım, Seval ablalara danıştım. Meğer İhsan Bey o kitap için çok önceden bütçe gibi bir şey çalışmış ve orda ona isim bulmuş ve yazmış. İnanamazsınız o isim cuk diye oturuyor. İçerikle çok uyuyordu. Kitabın ismi başka bir şey olmazmış gibi. Bence hepimize bir yerden yardım ediyor.”

“Düşünce odur ki bir yol açar ve
yol odur ki hakikate götüre.”

Hız. Mevlânâ

Sufi Kitap'ın düşünceye bir yol, yola azık olan hikmet pınarları...

OKUR TESTİ

1- Norveç ve dünya edebiyatının en büyük yazarlarından, 1920 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi... Dünya Nimeti, Pan, Açlık en bilinen eserleri. Bahsi geçen romancı aşağıdakilerden hangisidir?

- a- Tarjei Vesaas
- b- Knut Hamsun
- c- Henrik Ibsen
- d- Karl Ove Knausgaard

2- Almanca yazar Franz Kafka'yla eserlerini Çekçeye çevirmesi için tanışılır. "İş ve çeviri" için mektuplaşmaları bir süre sonra tutkulu bir aşk ilişkisinin vasıtası olur. Bu mektuplaşmalar hangi adla yayınlanmıştır?

- a- Felice'ye Mektuplar
- b- Son Mektup
- c- Milena'ya Mektuplar
- d- Sevgiliye Mektup

3- Türk şiirinin en özgün şairlerinden.

63 yıllık ömrünün 32 yılını öğretmen, 44 yılını edebiyatçı olarak yaşadı. Çok sayıda kitap yayımladı. Sözlük hazırladı, çeviri yaptı. Adına şiir ödülü de verilmektedir. Bu yazarımızın ismi nedir?

- a- Melih Cevdet Anday
- b- Metin Altıok
- c- Cemal Süreya
- d- Behçet Necatigil

4- Aşağıdaki roman ve roman kahramanı eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- a- Satranç- Maria Puder
- b- Dönüşüm- Gregor Samsa
- c- Suç ve Ceza- Raskolnikov
- d- Sefiller- Jean Valjean

5- İssiz bir adada yaşam mücadelesi veren roman kahramanı kimdir?

- a- Bear Grylls
- b- Daniel Defoe
- c- Sancho Panza
- d- Robinson Crusoe

6- Alman tasavvuf araştırmacısı... Hz. Mevlana, Yunus Emre, Muhammed İkbâl üzerine çalışmalar yaptı. 80'den fazla kitaba imza attı. Doğudan Batıya isimli otobiyografisi yayımlanan yazar kimdir?

- a- Annemarie Schimmel
- b- Eva de Vitray Meyerovitch
- c- Muhyiddin Şekur
- d- Martin Lings

7- Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Yalnızız gibi psikolojik türdeki eserleriyle Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında ön plana çıkan yazarımız aşağıdakilerden hangisidir?

- a- Mehmet Rauf
- b- Peyami Safa
- c- Ahmet Hamdi Tanpınar
- d- Tarık Buğra

8- Türkiye'de en çok baskısı yapılan romanların başında geliyor. Yayımlandığında dört ay gibi kısa sürede 50 bin adet sattı. Filmi yapıldı, gişe rekorları kırdı. Yayınlанışının üzerinden 50 yıl geçen bu roman aşağıdakilerden hangisidir?

- a- Bereketli Topraklar
- b- Suskunlar
- c- Minyeli Abdullah
- d- Ölmeye Yatmak

9- Aşağıdaki kitaplardan hangisi Küçük Prens'in yazarı Antoine de Saint-Exupéry'e aittir?

- a- Martı
- b- Şeker Portakalı
- c- Gece Uçuşu
- d- Sol Ayağım

10- "Mutlu aileler birbirlerine benzerler. Her mutsuz aileninse kendine özgü bir mutsuzluğu vardır." Bu giriş cümlesi Tolstoy'un hangi romanındandır?

- a- Diriliş
- b- Savaş ve Barış
- c- Hacı Murat
- d- Anna Karenina

11- Son yıllarda ülkemizde "en çok okunanlar" listesinde başı çeken, kısa öyküleri ve psikolojik tahlillerle desteklediği muhteşem biyografi eserleriyle tanınan Avusturyalı yazar kimdir?

- a- Stefan Zweig
- b- Goethe
- c- John Maxwell Coetzee
- d- Franz Kafka

12- Dinî duyarlılığı olan roman geleneğinin önemli isimlerindendir. Çiçekler Susayınca, Yanık Buğdaylar, Figan önemli eserlerindendir. Bu yazarımız aşağıdakilerden hangisidir?

- a- Ahmet Günbay Yıldız
- b- Şule Yüksel Şenler
- c- Hasan Nail Canat
- d- Hekimoğlu İsmail

13- Uzun yıllar Diriliş dergisini çıkaran Monna Rosa'nın şairi kimdir?

- a- Nuri Pakdil
- b- İsmet Özel
- c- Sezai Karakoç
- d- Ebubekir Eroğlu

Türk Edebiyatının İlk Epik Fantastik Roman Dizisi

—EVRENİN KİTABI—

İLMA

Önce şaşırarak, ardından beğeniyle ve sonra da gururlanarak okuyacağınız,
fantastik romanlarının tüm öğelerini hatta fazlasını içeren kurgusuyla
Türk edebiyatının öncü epik fantastik roman dizisi **İLMA** sizlerle...

timas.com.tr

timasyayingrubu

iyi ki kitaplar var...

TİMAŞ

